Ազգ
Azg armenian daily
9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1997, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 235 (1489)

«Արմենտելի» 90 տոկոսը վաճառվեց

ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ: Հայաստանի կառավարությունը եւ «Trans-World Telecom Limited» ընկերությունը երեկ հաստատեցին «Արմենտել» Հայաստանի Հանրապետության ազգային հեռահաղորդակցային ընկերության բաժնեմասի 90 տոկոսի վաճառքը Հունաստանի OTE ազգային հեռահաղորդակցային ընկերությանը: Մնացած 10 տոկոսը մնում է Հայաստանի կառավարության տնօրինության տակ: Գործարքի ընդհանուր արժեքը գնահատվում է շուրջ 500 մլն ԱՄՆ դոլար: OTE ընկերությունը «Արմենտելի» 90 տոկոս բաժնեմասի համար վճարելու է կանխիկ 142,47 մլն դոլար, բացի այդ, ըստ կանխատեսումների, գործարքի ավարտի պահին «Արմենտելի» պարտավորությունները կկազմեն շուրջ 46,7 դոլար:

Գործարքի շրջանակներում OTE-ն 10 տարվա ընթացքում Հայաստանի կապի համակարգի զարգացման նպատակով կներդնի 300 մլն դոլար, որից 200 մլնը՝ առաջին 5 տարվա ընթացքում: OTE-ն գնորդ կոնսորցիումի առաջնորդն է, որն, ինչպես ակնկալվում է, ընդգրկելու է Լեւենտիս խումբը եւ Եվրոպական վերակառուցման եւ զարգացման բանկը (EBRD): Վաճառքի ավարտը ակնկալվում է 1998 թ. հունվարի վերջին:

Սեփականաշնորհման արդյունքում զգալի ներդրումներ կկատարվեն Հայաստանի հեռահաղորդակցային համակարգի արդիականացման նպատակով, ինչը կնպաստի Հայաստանում բիզնեսի զարգացման եւ օտարերկրյա ներդրումների ներգրավմանը:

Գործարքի ֆինանսական խորհրդատուն Merrill Lynch International ընկերությունն է:

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆ

Դիվանագիտական ճակատամարտ, որը կարող է եւ ընթանալ առանց «վետոյի» իրավունքի՝ «-1» տարբերակով

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Դեկտեմբերի 18-19-ը Կոպենհագենում կայանալիք ԵԱՀԿ արտգործնախարարների հանդիպման նախադռանը եւս մեկ լուր պայթեց (առաջինը ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի խորհրդատվական որոշումն էր, որը ստացավ հետեւյալ ձեւակերպումը՝ «Լեռնային Ղարաբաղի տարածաշրջանը որպես մաս Ադրբեջանի Հանրապետության»): Մեր ունեցած տեղեկության համաձայն, Կոպենհագենում նախատեսվում է (եւ արդեն շրջանառության մեջ է դրված) որոշման նախագիծը, համաձայն որի որոշումները կարող են ընդունվել «-1» ձայնով, որը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ որեւէ առանձին վերցրած մեկ երկրի «վետոյի» հաղթահարում: Ո՞րը կլինի պաշտոնական Երեւանի դիրքորոշումը այդ նախագծի նկատմամբ.

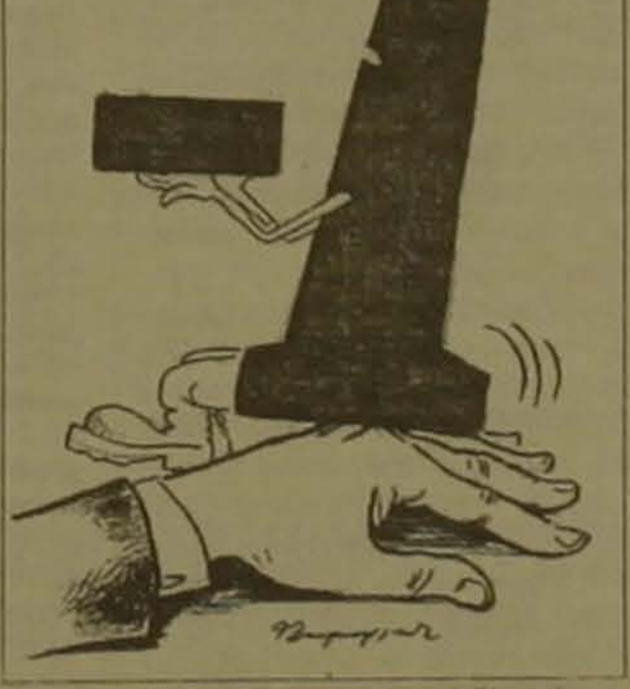

Ի պատասխան մեր հարցադրման, ՀՀ ԱԳՆ մամլո խոսնակ Արսեն Գասպարյանը նկատեց, որ որոշումների ընդունման՝ «-1» տարբերակը քննարկվել է դեռ 1994 թ. Բուդապեշտում, ապա 1996 թ. լիսաբոնյան գագաթաժողովում: Գասպարյանը ընդգծեց, որ Կոպենհագենում եւս այդ նախագիծը հազիվ թե հավանության արժանանա, այն հիմնավորմամբ, որ ԵԱՀԿ անդամ երկրների մեծ մասը նախընտրում է կոնսենսուսի սկզբունքի կիրառումը, որն էլ ԵԱՀԿ-ի արժանիքներից է:

Մամլո խոսնակը տեղեկացրեց, որ այսօր Վիեննայում ընթանում են Կոպենհագենի գագաթաժողովի նախապատրաստական աշխատանքները, ուր քննարկվում է նաեւ վերոհիշյալ տարբերակը:

Այնուամենայնիվ, «վետոյի» իրավունքի հաղթահարումը եւ կոնսենսուսի իրավունքի վերանայման փորձերը մեզ ստիպում են վերհիշել Լիսաբոնը եւ Հայաստանի կիրառած «վետոն»: «Վետոյի» իրավունքի բացարձակության մերժումը նոր դիվանագիտական խոչընդոտ է պաշտոնական Երեւանի համար, սակայն եւ չի բացառվում, որ այս որոշման նախագծին «դեմ» քվեարկելն ավելի բարդացնի իրավիճակը:

Ակնհայտ է, որ «վետոյի» կիրառումը վկայում է տվյալ պետության դիվանագիտական մեկուսացման (թեկուզ մեկ հարցում), այլ պետությունների դաշնակիցներ չունենալու եւ ոչ իրատեսական քաղաքական հաշվարկի եւ քաղաքական կանխատեսումների բացակայության մասին:

Տես # էջ 2

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՑ

Ֆրանսիան եւ Ազնավուրը ընդունեցին Հայաստանի վարչապետին

Ռոբերտ Քոչարյան. «Հայաստանում այսօր շատ լավ փող աշխատելու հնարավորություն կա»

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ
Փարիզ

Վրաստան կատարած այցից հետո վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի երկրորդ պաշտոնական այցելավայրը Փարիզն էր, ուր հայաստանյան կառավարական պատվիրակությունը ժամանեց դեկտեմբերի 7-ին, էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների, առեւտրի ու արդյունաբերության նախարարների, առաջին փոխարտգործնախարարի, մաքսային վարչության պետի, հայ գործարարների ու ձեռնարկատերերի ներկայանալի խմբի եւ լրագրողների կազմով: Զարմանալի էր, որ վարչապետ Քոչարյանին Ֆրանսիայի վարչապետ Լեոնել Ժոսպենի փոխարեն օդանավակայանում դիմավորեց Ֆրանսիայի խորհրդարանի հետ կապերի գծով նախարար Դանիել Վայյանը: Ի դեպ, ոչ միայն լրագրողների, այլեւ որոշ դիվանագետների տարակուսանքը հարուցեց նաեւ այն փաստը, որ Ֆրանսիայի վարչապետի հրավերով Փարիզում գտնվող Ռ. Քոչարյանի պատվին ճաշկերույթ է կազմակերպել ոչ թե նույն Ժոսպենը, այլ արտգործնախարար Հյուբեր Վեդրինը: Ինչեւէ, արարողակարգային մանրամասների մեջ չմտնելով, ավելացնենք, որ վարչապետ Քոչարյանի առաջին օրվա ծրագիրը կրում էր մշակութային բնույթ: «Պալե դը Կոնգրեում» Շառլ Ազնավուրի համերգն էր, որին ներկա եղան նաեւ պատվիրակության անդամներն ու լրագրողները: Սա այն դեպքերից մեկն էր, երբ ուղղակի ասում են. պետք էր տեսնել ու լսել: Ընդմիջմանը վարչապետն ու Ազնավուրը կարճ հանդիպում ունեցան կուլիսներում, իսկ համերգն իր բնույթով հին ու նորի ամբողջություն էր՝ լի թե՛ հիշողություններով, թե՛ նորամուծություններով:

Տես # էջ 8

Բաքուն դժգոհ է, Ստեփանակերտը՝ զարմացած

Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի, Ադրբեջանի նախագահը Բաքվում խիստ դժգոհություն է հայտնել ԵԱՀԿ միջնորդներին, որոնք Ստեփանակերտում եւ Երեւանում բանակցելուց հետո ժամանել էին Ադրբեջան եւ, Հեյդար Ալիեւի վկայությամբ, փոխել էին իրենց առաջարկները: Կարելի է ենթադրել, որ ղարաբաղցիների կոշտ դիրքորոշումն, այնուամենայնիվ, խաղացել է իր դերը: Սակայն, նույն ռադիոկայանի Ստեփանակերտի թղթակցի վկայությամբ, Ղարաբաղի ղեկավարությունն իր հերթին զարմացած է Հեյդար Ալիեւի դժգոհությամբ եւ գաղափար չունի, թե խոսքն ինչ որակի կամ կարգի փոփոխությունների մասին է: Ղարաբաղում թե՛ իշխանամետ, եւ թե՛ [illegible] փորձագետները համակարծիք են այն խնդրում, որ հիմքից զուրկ են քաղաքական այն գործիչների պնդումները, թե մինչ նոր տարի, արդեն իսկ դեկտեմբերին նկատելի առաջընթաց կարձանագրվի ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման բանակցային գործընթացում: Իսկ ԼՂՀ հեռուստատեսության քաղաքական մեկնաբան Ս. Հարությանի կարծիքով, «Քանի դեռ չի փոխվել Ղարաբաղի նկատմամբ միջազգային հանրության վերաբերմունքը, խնդրի կարգավորումը միշտ էլ կընթանա դեպի փակուղի»: Ինչ վերաբերում է Ստեփանակերտ-Բաքու ուղղակի երկխոսության հնարավորությանը, որի առնչությամբ թե՛ ԼՂՀ, եւ թե՛ ՀՀ ղեկավարները գտնում են, որ դա հիմնախնդրի կարգավորման ամենակարճ եւ արդյունավետ ուղին է, ապա պաշտոնական Բաքուն չի շտապում ընդառաջել, կամ նույնիսկ արձանագրել այդ առաջարկությունը: Այդ երեւույթը ստեփանակերտցի իրավաբան Աշոտ Ապրեսյանը բացատրեց այն հանգամանքով, որ ուղղակի երկխոսությունը կհանգեցնի Ադրբեջանի սահմանադրության արմատական փոփոխության անհրաժեշտության եւ նախադեպ կծառայի իրավազուրկ մյուս փոքրամասնությունների՝ լեզգիների, թալիշների եւ այլոց համար:

Շիմոն Պերեսը կոչ արեց ճանաչել Պաղեստինի անկախությունը

8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, BBC: Իսրայելի նախկին վարչապետ Շիմոն Պերեսն իր համախոհներին կոչ արեց համաձայնվել, որ ստեղծվի Պաղեստինյան անկախ պետություն, եւ դուրս բերել զորքերը Գոլանյան բարձունքներից:

Աշխատանքի կուսակցությանը նա կոչ արեց աջակցել իր առաջարկությանը, քանի որ Իսրայելը, ըստ նրա, չի կարող անվերջ պատասխանատվություն կրել պաղեստինյան տարածքների 3 մլն արաբների ճակատագրի համար:

ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Կոնգրեսական Փալոնը պահանջում է խստորեն կիրառել 907 բանաձեւը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Կոնգրեսական Ֆրենկ Փալոնը ամերիկահայերի լուրջ մտահոգությունն է հայտնել 907 բանաձեւը ձեւափոխելու ԱՄՆ-ի կառավարության ջանքերի կապակցությամբ: Ինչպես տեղեկացրել են Ամերիկայում Հայ դատի հանձնախմբից, չնայած այն հանգամանքին, որ Ադրբեջանը շարունակում է Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի շրջափակումը, ամերիկյան կառավարությունը հարկատուների հաշվին նպաստներ է տրամադրում այդ երկրում գործարարությամբ զբաղվող ԱՄՆ-ի նավթային ընկերություններին:

Դեկտեմբերի 4-ին կոնգրեսականներին հղած նամակում Փալոնը իր գործընկերներին կոչ է արել միանալ ԱՄՆ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթին հղված նամակին: Փալոնը Օլբրայթից պահանջել է վերջ դնել հարկատուների հաշվին նպաստների տրամադրմանը Ադրբեջանում գործող նավթային ընկերություններին: Նամակում շեշտվում է, որ 907 բանաձեւը կոչված է վերջ դնելու ողբերգական եւ անօրինական շրջափակմանը, որը Ադրբեջանը շարունակում է կիրառել Հայաստանի եւ Ղարաբաղի նկատմամբ: Պետքարտուղարի ուշադրությունը հրավիրվում է այն հանգամանքի վրա, որ ադրբեջանական կառավարությունում եւ գործարար շրջաններում լայն տարածում է գտել կաշառակերությունը:

Դեկտեմբերի 5-ին Լեռնային Ղարաբաղի հարցով ԱՄՆ-ի հատուկ բանագնաց Լին Փասկոյին հղած նամակում Փալոնը լուրջ մտահոգություն է հայտնել հակամարտության գոտում խաղաղության գործընթացի նկատմամբ ամերիկյան քաղաքականության կապակցությամբ: Ըստ նրա, անիմաստ է ակնկալել, որ Լեռնային Ղարաբաղը կընդունի մի համաձայնագիր, որը կսպառնա նրա անվտանգությանը:

Ադրբեջանի նախագահը Իրանի ղեկավարներին հանդիպելու հույս է փայփայում

ԲԱՔՈՒ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 8-ին Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը մեկնել է Թեհրան, որտեղ մասնակցելու է «Իսլամական համաժողով» կազմակերպության գագաթաժողովին: Օդանավակայանում, թռիչքից առաջ պատասխանելով լրագրողների հարցերին՝ Հ. Ալիեւը նշել է, որ ակնկալում է, թե հանդիպման ընթացքում կդրսեւորվի մահմեդական աշխարհի պետությունների միասնականությունը:

Ինչպես հաղորդում է ANS-press գործակալությունը, Ալիեւի կարծիքով, հնարավոր է, որ ԻՀԿ-ն որոշում ընդունի ադրբեջանցի փախստականներին մարդասիրական օգնություն հասցնելու մասին: Հ. Ալիեւը նշել է, որ հույս ունի այս գագաթաժողովի ընթացքում բանակցություններ վարել Իրանի ղեկավարների հետ: Նախագահը հատկապես ընդգծել է, որ այդ հանդիպումը նոր ազդակ կհաղորդի բարիդրացիական հարաբերություններին, ընդ որում, ըստ նրա, Ադրբեջանի նպատակը միշտ եղել է բարեկամական հարաբերություններ պահպանել Իրանի հետ եւ «մենք մեր կողմից դրա կողմնակից ենք»:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գարեգին Չուխասզյանի հեռացումը ՁԼՄ-ի հարցերի լուծումը կարող է հետ մղել

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 8-ին Հայաստանի ՁԼՄ-ի ընկերակցության խորհուրդը տարածել է հայտարարություն, որում ասված է. «Հայաստանի զանգվածային լրատվամիջոցները դեկտեմբերի 4-ին մեկօրյա նախազգուշական գործադուլ էին հայտարարել՝ առաջադրելով կոնկրետ տնտեսական խնդիրներ: Նախազգուշական գործադուլին հետեւեց վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի հանդիպումը զանգվածային լրատվության որոշ միջոցների ղեկավարների եւ ՁԼՄ-ի ընկերակցության խորհրդի անդամների հետ: Վարչապետը շարադրեց առաջադրված խնդիրների վերաբերյալ իր տեսակետները՝ ընդսմին խոստանալով քննարկել դրանցից մի քանիսի լուծման հնարավորությունները: Պրն. Քոչարյանը մասնավորապես խոսեց ՁԼՄ զբաղեցրած տարածքների վարձավճարների հաշվարկման հարցի մասին: Այս ուղղությամբ վերջին 4 ամիսների տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչությունը, թեպետ դանդաղ, սակայն որոշակի աշխատանք էր տարել: Մենք հույս ունեինք բանակցությունների ճանապարհով գտնել արագ լուծման բոլորի համար ընդունելի տարբերակ: Մենք մտավախություն ունենք, որ տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության ղեկավարի փոփոխությունը այդ գործընթացը ետ կմղի ելման դիրք: Նոր ղեկավարությունն ամեն ինչ կսկսի զրոյից, այսինքն մեր խնդիրների քննարկումը կհետաձգվի եւս մի քանի ամիս: Մեր բողոքը ուղղված չէր որեւէ անձի կամ կազմակերպության դեմ: Մենք չէինք կարծում, որ Գարեգին Չուխասզյանին աշխատանքից ազատելը, ինչպես նաեւ կադրային ու կառուցվածքային հաճախակի փոփոխությունը (նախարարության հապճեպ ստեղծում, հետո լուծարում, վարչապետին կից մամուլի հասարակական խորհրդի կազմավորում, վարչության ստեղծում) կոնկրետ քայլեր են մամուլի խնդիրների լուծման ճանապարհին: Մեր առաջարկները օրակարգում են»:

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ

Հավասարում միայն հայտնիներով

«Երբ երիտասարդությունն իմանար, երբ ծերությունը կարենար», բանաձեւում է հայտնի առածը: Բանաձեւում է գեղեցիկ ու... թերի. երիտասարդության եւ ծերության միջեւ կա բավականաչափ տեւական մի ժամանակ, երբ իմանալն ու կարենալը լրանում են երրորդ բաղադրիչով՝ կամենալով... Այսօր այս երեք բայերը ոչ մի կերպ չեն համադրվում, մինչդեռ...

ԱԺ նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը բյուջեի քննարկումների ժամանակ նշեց, որ իր կարծիքով տեղեկատվության նախարարության լուծարումը սխալ էր, վարչությունը չլուծեց համակարգի հիմնախնդիրները:

Իշխող կուսակցության ղեկավար, Երեւանի քաղաքապետ Վանո Սիրադեղյանը Արմենպրեսի հարցազրույցում նշեց, որ ինքը դեմ էր տեղեկատվության նախարարության լուծարմանը, հիմա էլ բոլորը համակարգի գոյության անհրաժեշտությունը զգում են:

Պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանը բազմիցս հարցազրույցներում անդրադարձել է այդ խնդրին, երկրապահների համագումարում էլ կարեւորեց քարոզչության դերը. համակարգի ստեղծման խնդիր դնելով:

Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը ԱԺ-ում հարցուպատասխանի ժամանակ նշեց, որ տեղեկատվության նախարարությունը պետք է վերականգնել, որովհետեւ քարոզչության կազմակերպումը լուրջ խնդիր է:

ԱԺ հանձնաժողովներում քննարկվում է հեռուստատեսության մասին օրենքը:

Փակ բաժնետիրական ընկերություններ են դառնում Արմենպրեսը, հեռուստապետկոմը, ռադիոպետկոմը, սեփականաշնորհվում է «Հայմամուլը»:

Համադրենք փաստերը. բոլորը զգում են, համոզվել են, գիտեն. անհրաժեշտ է քարոզչության կազմակերպման եւ տարածման սկզբունքորեն նոր տարբերակ...

Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի գործունեության օգտակար գործողության գործակիցը ցած-ցածր է: Նոր ղեկավարներն առայժմ նոր եթեր չեն ձեւավորել: Պաշտոնները չեն փոխում փաստը: Մամուլն իր նվազագույն ու առավելագույն տպաքանակներով ինքնապահպանման ճիգեր է գործադրում՝ զարգացումն այսօրվա չափանիշներով նշանակում է լույս տեսնել:

Տեղեկատվական դաշտը, եթե ստեղծվել է, ականապատված է, նույնիսկ սակրավորների՝ տեղեկատվությամբ ի պաշտոնե զբաղվողների համար, այդ դաշտը ամեն քայլափոխին պայթյունավտանգ է: Օրենսդրության ներկաբացակայություն, չկարգավորվող իրավահարաբերություններ թերթերի, տպարանների, Հայմամուլի միջեւ, փոխադարձ պարտքեր, որ մինչեւ դարավերջ երեւի չեն վճարվի: Գոյատեւման տեխնիկական խնդիրները ստվերում են ստեղծագործականը՝ ցածրորակ, վարձավճարվող լրագրություն, ապաշնորհ «շնորհալիների» հարահոսով գրվող հոդվածներ՝ բավական է կարդալ վերնագիրն ու հեղինակի անունը, մնացածը պարզ է ինքնըստինքյան...

Պետական եւ ոչ պետական բուհերում բացված լրագրության ֆակուլտետներ, որտեղ ի՞նչ, ինչպե՞ս, ինչո՞ւ է դասավանդվում, ովքե՞ր են դասավանդողները, յուրաքանչյուր տնօրեն լուծում է իր կամեցածի ու կարեցածի պես, մինչդեռ գերանհրաժեշտություն է միասնական, պետական ծրագրի գոյությունը: Ո՞վ է տերը, ո՞վ է պատասխանատուն...

Հիշատակված եւ չհիշատակված հիմնահարցը ձեւավորում են հայտնիներով մի հավասարում, որտեղ ամեն ինչ պարզ է՝ խնդիրը, նպատակը, միջոցները եւ պարզ չէ ամենակարեւորը՝ ո՞վ է լուծելու խնդիրը:

Քաղաքականությունը կառավարման արվեստ է, իսկ արվեստում նախ եւ առաջ պետք է դեմք ունենալ: Եվ՝ նպատակ, ծրագիր: Այդ դեպքում կարող են համադրվել իմանալ, կարենալ, կամենալ բայերը: Այս պարագայում թե կամենա երկրի նախագահը: Եվ՝ ինչ կամենա երկրի նախագահը, երբ իրենց շատ որոշակի տեսակետն արտահայտել են ՀՀ վարչապետը, ԱԺ նախագահը, պաշտպանության նախարարը, իշխող կուսակցության ղեկավար քաղաքագլուխը:

Որպեսզի հետո չասենք՝ երբ երիտասարդությունն իմանար, երբ ծերությունը կարենար...

— Մինչեւ ընտրություններ մնացել է մեկուկես տարի: Արդեն:

ԱՆԱՀԻՏ ԱԴԱՄՅԱՆ

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆ

Դիվանագիտական ճակատամարտ, որը կարող է եւ ընթանալ առանց «վետոյի» իրավունքի՝ «-1» տարբերակով

Սկիզբը էջ 1

Ի՞նչ կանխատեսումներ ունի պաշտոնական Երեւանը Կոպենհագենի գագաթաժողովի շուրջ: «ԵԱՀԿ հանրության մոտեցումները եւ կարծիքները մեզ համար բարենպաստ չեն: Ադրբեջանը, միանշանակորեն, կրկին փորձ կանի ամրագրելու Լիսաբոնում գործող նախագահողի հայտարարության մեջ տեղ գտած սկզբունքները: Այստեղ, ամենակարեւոր, այսպես ասած կրիտիկական պահը կլինի համանախագահների դիրքորոշումը», «Լրաբերի» թղթակցի հետ ունեցած հարցազրույցում հայտարարեց ՀՀ առաջին փոխարտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը («**Ազգ**», 29 նոյեմբերի, 1997 թ.): «Հույս ունեմ, որ նրանք այս անգամ կգործեն ավելի հմտորեն, որովհետեւ հիմնական խնդիրը բանակցությունների վերսկսման խնդիրն է, իսկ դա անելու համար նրանք ոչ թե պետք է ամրագրեն Լիսաբոնը, այլ ինչ-որ ձեւով պետք է մեղմացնեն Լիսաբոնի հետեւանքները», ընդգծում է փոխարտգործնախարարը (նույն տեղում):

ԱԺ պատգամավոր Դավիթ Շահնազարյանը, Մամուլի ազգային ակումբում լրագրողների հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ, անդրադառնալով կոպենհագենյան գագաթաժողովի հնարավոր արդյունքներին, ընդգծեց. «Միտում է նկատվում, որ Կոպենհագենը կդառնա «Լիսաբոն-2» եւ «կդրվի երկրորդ ապտակը Լիսաբոնի վրա», քանի որ Կոպենհագենում կարող է ընդունվել պաշտոնական փաստաթուղթ» եւ «Հայաստանի համար խիստ աննպաստ որոշում» («Ազգ», 14 նոյեմբերի, 97 թ.):

Կոպենհագենի գագաթաժողովի օրակարգային հարցերից յուրաքանչյուրին Հայաստանի պատվիրակությունը պետք է ցուցաբերի բացառիկ աչալրջություն, քանի որ չեն բացառվում այնտեղ նաեւ հղնթացս առաջարկվող տարբերակներ, որոշումներ: Այսպես կոչված «բլից դիվանագիտությունը» կարող է տալ անկանխատեսելի արդյունքներ, եւ հնարավոր առավելագույնին հասնելու համար զգոնությունն ու սթափությունը պետք է դառնան մեր պատվիրակության անբաժան ուղեկիցները:

Սակայն կոպենհագենյան գագաթաժողովին Հայաստանը պատրաստվոր է ներկայանալ հստակ դիրքորոշմամբ եւ սկզբունքներով: Դրանցից առաջինը վերոհիշյալ հանդիպման ժամանակ առաջարկեց Դավիթ Շահնազարյանը.

ա) խաղաղության ամրագրման սկզբունքը (մանավանդ եթե նկատի ունենանք, որ գագաթաժողովի օրակարգում ընդգրկված հարցերից մեկն ուղղակի առնչվում է խաղաղության սկզբունքի հետ, այն է՝ «21-րդ դարի Եվրոպայի անվտանգության մոդելը»): Հիշարժան է նաեւ այն տեղեկանքը, որը լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ներկայացրեց Շահնազարյանը՝ Ադրբեջանի ռազմական ծախսերը 3,8 անգամ գերազանցում են Հայաստանի ռազմական ծախսերին, վերջին 2 տարում Հայաստանի ռազմական ծախսերը կազմել են Ադրբեջանի նույնանուն ծախսերի միայն 26 տոկոսը (ըստ ԱՄՆ-ի սպառազինությունների վերահսկման եւ զինաթափման գործակալության տվյալների):

Խաղաղության ամրագրման սկզբունքի առաջքաշումը բնավ չի նշանակում, որ պաշտոնական Երեւանը չի կարող հայտարարել որեւէ ադրբեջանամետ որոշման ընդունման դեպքում պատերազմի վերսկսման իրական վտանգի մասին: «Հակամարտությունը, որը ոչ թե մարում է, այլ սառեցվում, միշտ էլ հղի է դրա վերսկսմամբ՝ ավելի ծանր ձեւերով», վկայում էր ԱՄՆ նախագահներից Նիքսոնը:

Հայկական պատվիրակության համար սկզբունքային եւ առաջնային դիրքորոշում պետք է լինի որպես բանակցային կողմ ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղը: Այս պահանջի հիմնավորումը հստակ է. որեւէ հակամարտություն չի կարող կարգավորվել, առանց բանակցային գործընթացում ընդգրկված բոլոր կողմերի իրավահավասար մասնակցության: Այս սկզբունքի ընդունումը ԵԱՀԿ-ի գագաթաժողովում կլինի ոչ այնքան հայ դիվանագիտության հաղթանակը, որքան առկա իրողությունների իրական ընդունումը: Այս սկզբունքի ընդունումը միայն պետք է դառնա բանակցությունների վերսկսման սկիզբ:

Ինչ վերաբերում է «-1» տարբերակին, ապա պաշտոնական Երեւանի պատվիրակությունը Կոպենհագեն պետք է մեկնի այն համոզմունքով նաեւ, որ «-1» տարբերակով որոշումը կարող է եւ ընդունվել, եւ այդ դեպքում հոգեբանորեն անգամ չպետք է ապավինել «վետոյի» իրավունքին:

Կոպենհագենում դիվանագիտական ծանր ճակատամարտ է սպասվում եւ նրա ելքից է կախված, թե ինչպիսի՞ բեկում կլինի ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման ուղղությամբ: Իսկ բեկում անպայման կարձանագրվի, ընդ որում ոչ միայն արտաքին քաղաքականության ոլորտում, այլեւ Հայաստանի ներքաղաքական կյանքում:

ՆԱՄԱԿ

Դանակը ոսկորին հասած մոր վրդովմունքը

Անաստվածության, ուրացումների, խորհրդային «չարիքի» տարիներին երեխաներ եմ ծնել, սիրել, շահել, խնամել, դաստիարակել, բայց հիմա պիտի ասեմ.

Երեխա, այն էլ շատ երեխաներ ունենալը հանցագործություն է ու մեղք, քանի որ այսօր մուրացկան, թափառական, թափառաշրջիկ երեխաներ են բազմանում, երեխաներ, որոնց շարքերում ժառանգաբար ձգվելու է վիրավորանքի, ցավի, խաբվածության ու վրեժխնդրության հիշողությունը...

... Երեխաներիցս երեքը սովորում են դպրոցում, մյուսներն ավարտել են, մեկն աշխատում է, բայց այս էլ քանի ամիս աշխատավարձ չի ստացել: Երկուսը գերազանց սովորող երեխաներ են, վարձը մուծել չկարողանալու պատճառով շարունակել չեն կարողանում: Թաքուն արտասվում են, բայց ոչ ինձ, ոչ էլ հորը չեն նեղում, երանի ասեին, ուզեին, պահանջեին, կբացատրեի, կբարկանայի, սիրտս կթեթեւանար... Դիմել եմ սոցապ նախարարություն, Համահայկական հիմնադրամին, ՀՕԽ, ՀՕՄ, ՀՕՖ, Կարմիր, Կապույտ, Լուսնագույն խաչերին, ձեռնարկատերերի, կրթության եւ գիտության նախարարին, զուր տեղը հույս էի տածում, որ գուցե դասագրքերով կօգնեն: Չօգնեցին:

Հարկադրված դիմեցի նաեւ թաղապետարան, քաղաքապետարան, վարչապետարան: Ընդունարանի աշխատակցուհին՝ շեկլիկ տիկինը, ծխախոտը մատների արանքում խաղացնելով նամակս վերցրեց, ոտը ոտին գցած, փառահեղ բազմոցին փռված աչքի անցկացրեց եւ հրամայական, առարկություն չընդունող տոնով շպրտեց. «Զզվեցրեցիք էլի, օրական քանի՞ քեզ նմանին հասկացնենք, որ մենք բյուջետային հիմնարկություն ենք, նման բաներով չենք զբաղվում»: Ապա արհամարհական ավելացրեց, «ինչու ես այդքան երեխա ունեցել, որ հիմա դռնեդուռ ես ընկել...»:

Ինձ թվաց, լավ չլսեցի, կամ սխալ հասցեով եմ եկել...

Գրեցի նաեւ ճիշտ հասցեով, պատասխանն ուղարկել են կրթությունն ու գիտությունը մերժող նախարարություն...

... Ծանոթներս խորհուրդ են տալիս դեսպանատներին էլ դիմեմ, «Ամերիկայի ձայնից», «Ազատությունից» փրկության աղաչանք խնդրեմ, մի մասն էլ ասում է Բանվորի արձանին դիմիր: Չգիտեին, որ Բանվորին աշխատանքից հեռացրել, գցել, վիզն ու մեջքը ջարդել են, հաշմանդամ մնում է խեղճը...

... Հիմա չգիտեմ ո՞ւմ դիմեմ...

ԱՆԱՀԻՏ ՄԱՆԱՍՅԱՆ

UCLA-ում թուրքագիտական ամբիոնի բացումը խափանվեց

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 5-ին Կալիֆոռնիայի համալսարանի պատմության ֆակուլտետը դեմ է քվեարկել համալսարանում Օսմանյան կայսրության եւ թուրքական ուսումնասիրությունների ամբիոնի բացմանը: Մոտ երկու ամիս շարունակ համալսարանի պատմության ֆակուլտետի դասախոսներն ու ուսանողները ներգրավված էին թուրքական ամբիոնի բացման դեմ կազմակերպված արշավում: Առաջին անգամ ամերիկյան համալսարանում խափանվել են Օսմանյան եւ թուրքական ուսումնասիրությունների ամբիոն ստեղծելու ջանքերը: «Որպես Կալիֆոռնիայի համալսարանի շրջանավարտ, ես չափազանց երախտապարտ եմ, որ պատմության ֆակուլտետը հասկացավ համալսարանին սպառնացող վտանգը եւ դեմ քվեարկեց ամբիոնի ստեղծմանը», հայտարարել է Հայկական համագումարի արեւմտյան մասի նախագահ Ռիչարդ Մուշեղյանը: Թուրքական ամբիոնի ստեղծման փորձերը լայն արձագանք են ստացել Լոս Անջելեսում: Բարձրագույն կրթության տեղեկագիրը, «Լոս Անջելես թայմզը» եւ մի շարք լրատվամիջոցներ դատապարտել են ամբիոնի ստեղծման Թուրքիայի մտադրությունները: Պետական եւ ֆեդերալ մի շարք պաշտոնյաներ, ներառյալ սենատոր Բարբարա Բոքսերը, կոնգրեսականներ Բուք Մքքոհենը, Ֆրենկ Փալոնը եւ այլք իրենց մտահոգությունն էին հայտնել ամբիոնի ստեղծման կապակցությամբ:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

«Շոշափելի բարեփոխումներ չեն եղել»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Հյումըն ռայթ ուոչ» իրավապաշտպան կազմակերպության այս տարվա զեկույցում տեղեկություններ կան բոլոր երկրներում մարդու իրավունքների կացության վերաբերյալ: 1997 թ. Հայաստանի կառավարությունը որոշ չափով մեղմել է քաղաքական գործունեության եւ մամուլի ազատության վրա 1996 թ. սեպտեմբերյան նախագահական ընտրություններից հետո դրված սահմանափակումները, բայց այդ միջոցները մարդու իրավունքների կացության մեջ շոշափելի բարելավումների չեն հանգեցրել՝ հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը: Շարունակվում է ՀՅԴ-ի գործունեության արգելքը: Թեեւ բանակցություններ են վարվել ՀՅԴ-ի ղեկավարների հետ, բայց կուսակցությունը չի վերաբացվել: Արգելքը պետք է տեւեր ընդամենը 6 ամիս: Իբրեւ դրական միտում է նշվում, որ ՀՅԴ-ին վերադարձվել են առգրավված սարքավորումները, եւ թույլատրվել է «Հայոց աշխարհ» թերթի հրատարակումը: «Դրո»-ի գործի առնչությամբ նշվում է, որ մեղադրյալներից մեկի մահավճիռը փոխվել է 15-ամյա ազատազրկմամբ: ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը խոստացել է իր նախագահության շրջանում մահապատիժներ չկիրառել եւ կատարում է իր այդ խոստումը, իսկ խորհրդարանն առաջին ընթերցմամբ ընդունել է մահապատիժը վերացնող օրինագիծը: «31»-ի առնչությամբ նշվում է, որ դատավարությունը ձգձգվում է: «Սեպտեմբերի 25»-ի գործի առնչությամբ ուշադրություն է դարձվում տեղ գտած խախտումների վրա, ընդգծվում, որ ծեծի են ենթարկվել այդ գործով դատվածները, մասնավորապես՝ ԱԺՄ-ի անդամ Վահե Վարսամյանը, դաշնակցության անդամ Կիմ Բալայանը եւ այլք: Զեկույցի հեղինակները փաստում են, որ կառավարությունը շարունակում է վերահսկել մամուլը տպագրական սարքավորումների վրա ունեցած իր մենաշնորհով եւ թերթերի տարածման «Հայմամուլ» համակարգի միջոցով: Լիցենզիաների միջոցով վերահսկվում են նաեւ հեռուստառադիոկայանները, սահմանափակվում է կառավարությանը քննադատող հաղորդումների հեռարձակումը: Արձանագրվել է, որ մարդու իրավունքների կացությունն ուսումնասիրելու հարցում որեւէ սահմանափակումներ չեն եղել կառավարության կողմից: Միեւնույն ժամանակ վկայակոչվում է Եվրախորհրդի փաստահավաք խմբի կողմից 1997 թվականի մայիսին կազմված զեկույցի այն հատվածը, որտեղ նշվում է, թե Հայաստանի ներկայիս դատաիրավական համակարգը չի համապատասխանում Եվրախորհրդի կողմից սահմանված մարդու իրավունքների պաշտպանության չափանիշներին: Թեեւ Հայաստանի օրենսդրությունը մարդու հիմնարար իրավունքները պաշտպանելու մասին դրույթներ ունի, սակայն դատական համակարգը գործնականում մարդու իրավունքները երաշխավորելու համար անհրաժեշտ չափով անկախ չէ գործադիր եւ օրենսդիր մարմիններից: Եվրախորհրդի՝ զեկույցում Հայաստանի քաղաքական համակարգը բնութագրվում է որպես ճգնաժամային, առաջարկվում է ապահովել բազմակարծությունը եւ իմաստավորել արդեն հաստատված խորհրդարանական ժողովրդավարությունը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է 1991 թվականից
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրենություն / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը
«Ազգ» թերթի
Ցղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

տեղական

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 7

Վեհափառ հայրապետը Գյումրիում

Դեկտեմբերի 7-ին Նորին սրբություն Գարեգին Ա կաթողիկոսը Մայր աթոռի միաբան հայրերի ուղեկցությամբ մեկնեց Գյումրի,-իր հայրական մխիթարությունը եւ զորակցությունը բերելու աղետյալ ժողովրդին, 1988 թվականի աղետալի երկրաշարժի 9-րդ տարելիցի առիթով: Վեհափառ Հայրապետի հետ Գյումրի այցելեց նաեւ օրերս Հայաստան ժամանած Միջին Արեւելքի երկրների Անգլիկան եկեղեցու եպիսկոպոս Սամիր Քաֆիթին:

Քաղաքի մուտքին Վեհափառ հայրապետին դիմավորեցին Շիրակի թեմի առաջնորդական տեղապահ Փառեն ծ. վրդ. Ավետիքյանը, մարզպետ Արարատ Գոմցյանը, քաղաքապետ Միքայել Վարդանյանը, մարզային եւ քաղաքային իշխանությունների անդամներ:

Վեհափառ հայրապետն ուղեւորվեց Շիրակի գերեզմանատուն՝ հարգանքի տուրք մատուցելու անմեղ զոհերի հիշատակին: Այստեղ էին նաեւ ԱԺ փոխնախագահ Արա Սահակյանը եւ մշակույթի նախարար Արմեն Սմբատյանը:

Տեղի ունեցած հոգեհանգստից հետո ներկաներին իր խոսքն ուղղեց Վեհափառը: «Այս գերեզմանները մեզ համար պետք է լինեն ոչ թե մահվան հուշարձաններ, այլ կյանքի հուշարարներ, որպեսզի մահը, երբ տանի տանելիքը, անմահին եւ հավիտենականին ոչինչ չկարողանա անել», ասաց Նորին սրբությունը:

Գերեզմանատնից Նորին սրբությունը ուղեւորվեց Յոթ Վերք Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի: Հընթացս սուրբ պատարագի Վեհափառ Հայրապետն օրհնեց Շիրակի ժողովրդին եւ իր հայրական գոտեպնդիչ հորդորը հայտնեց գյումրեցիներին՝ կոչ անելով մոռանալ տխուր անցյալն ու այլեւս ապրել ստեղծագործ կյանքով: Գյումրիի հավատացյալ ժողովրդին իր օրհնությունը տվեց նաեւ Անգլիկան եկեղեցու եպիսկոպոսը:

Հավարտ սուրբ պատարագի եւ հոգեհանգստյան արարողության Վեհափառ հայրապետն իր հյուրի հետ դիտեց երկրաշարժից խոնարհված Սբ. Ամենափրկիչ եկեղեցու ավերակները, ապա այցելեց Գյումրիի նորաբաց ֆրանսիական դպրոց:

Նույն օրը կաթողիկոսը այցելեց Ազատան, ծանոթացավ գյուղի վերանորոգվող եկեղեցու աշխատանքներին:

Երեկոյան Նորին սրբությունը վերադարձավ Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածին:

ՄԱՄԼՈ ԴԻՎԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

Մարշալ Բաղրամյանի կիսանդրին՝ սահմանակալ Կոթի գյուղում

Դեկտեմբերի 6-ին մարշալ Հովհաննես Բաղրամյանի ծննդյան 100-ամյակը շքամամարդ հանդեսով նշվեց Տավուշի մարզի Կոթի գյուղում, որտեղից ծագում է անցած դարում Շամխորի շրջանի Չարդախլու գյուղ տեղափոխված Բաղրամյանների տոհմը:

Մեր նոր գոյամարտի հերոս այս գյուղն էին եկել այլ վայրերում բնակվող բազմաթիվ կոթեցիներ, զորավարի եղբոր թոռը, հայաթափված Չարդախլուի շառավիղներ, պաշտոնական անձինք:

Նշվեց, որ մեծ հայի կերպարը հայրենիքին անձնվիրաբար ծառայելու կենդանի օրինակ է, եւ նրա հետեւորդները մեր օրերում պատվով են բռնել հայրենյաց պաշտպանի իրենց քննությունը: Չնայած շուրջ 4 տասնյակ զոհերին ու ավերածություններին, Կոթին շարունակում է զինվորի եւ խաղաղ աշխատավորի իր երթը:

Գյուղապետարանի բակում բացվեց Հովհաննես Բաղրամյանի կիսանդրին, որի կերտման հովանավորն է իր բարեգործություններով մարզում հայտնի Շիրակ Շահնազարյանը:

ՌՈՒԲԵՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆ
Իջեւան

Հայկական շնորհակալություն ռուսական բարությանը

«Գիտե՞ք, շատ մարդկային կլինի, եթե մենք հավաքվենք եւ մեկնենք Հայաստան, չէ՞ որ շուտով դեկտեմբերի 7-ն է», հեռախոսազրույցի ժամանակ անսպասելիորեն ինձ առաջարկեց Մոսկվայի մարզի նահանգապետ Անատոլի Տյաժլովը: Ես գիտեի, որ նա 1988 թ. դեկտեմբերին աղետյալ գոտի եկած առաջին անձանցից մեկն էր եւ Ախուրյանում փաստորեն աշխատել էր մինչեւ 1991 թ., կազմակերպելով վերականգնողական աշխատանքներ: Գիտեի, որ ամեն տարի դեկտեմբերի 7-ին Տյաժլովի հետ աշխատած մոտ 700 մարդ է հավաքվում, հարգելով զոհերի հիշատակը: Անգությանը վերաբերող երգի հեղինակը, որն անգիր գիտեն եւ երգում են բոլոր վերոհիշյալ անձինք, այդ թվում Տյաժլովը: Ժամանակին նրանք բոլորը աշխատել են աղետի գոտում, իսկ հիմա՝ 9 տարի անց, որոշեցին գալ կանանց հետ, որպեսզի միասին տեսնեն, թե ինչպիսին է իրավիճակը:

Դատելով ըստ ամենայնի, վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը համաձայնագրի տեքստը առաջին անգամ տեսավ (թերեւս նաեւ դրա մասին իմացավ) արդեն պատվիրակության հետ հանդիպման ժամանակ, «ծանելիորեն զարմացնելով» ներկաներին: Ըստ երեւույթին նա մտովի արդեն շփվում էր ֆրանսիական ընտրախավի հետ, ուստի որոշեց իրեն չծանրաբեռնել համաձայնագրի ստորագրմամբ, դա հանձնարարելով նախարար Նանագուլյանին: Իրավիճակի տհաճությունը չվերացավ նույնիսկ վարչապետի անձնական հմայքի շնորհիվ, որը բնավ պատրաստ չէր հանդիպմանը: Հայաստանի արդյունաբերության նախարարությունում հապճեպորեն ստեղծված «ծանդիսավոր» պայմաններում (սեղանները տեղաշարժում էին հենց հյուրերի ներկայությամբ) չարաբաստիկ համաձայնագիրը ստորագրեցին երկու նախարարներ՝ Գ. Նանագուլյանը եւ Ա. Կուզնեցովը: Կանանց բախտը ավելի շատ բերեց, մինչ ամուսինները հետեւում էին արարողակարգին (հանդիպումն ավարտվեց քաղաքապետ Վանո Սիրադեղյանի հետ «կյանքի համար» խոսակցությամբ), նրանք դիտեցին քաղաքը, այցելեցին Վերնիսաժ եւ Փարաջանովի թանգարան: Դրանից հետո, արդեն լրիվ կազմով պատվիրակությունը տարան Ծիծեռնակաբերդ, որտեղ դրվեցին պսակներ եւ ծաղիկներ: Հավերժական կրակը նույնպես «անպատրաստ» էր հանդիպմանը, [illegible] վառել:

Չեմ ուզում ընթերցողներին հոգնեցնել տարբեր տհաճ իրավիճակների մանրամասնություններով (հանկարծ պարզվեց, որ «Տյաժլովը ինքն է խնդրել ամենքին այստեղ նստեցնել եւ մեկնել Սեւան ու Գյումրի»: Դրան դժվար էր հավատալ, նկատի ունենալով, որ հատկապես այդ ուղեւորության համար վարձված էր կառավարական ինքնաթիռ: Թեեւ նահանգապետը ինձ խնդրեց կազմակերպիչներին չառաջադրել այդ «ավտոմոբիլային» հարցը, սույն գաղափարի հեղինակին այդպես էլ չկարողացա գտնել):

Հոգնած պատվիրակությունը Մոսկվա թռավ Գյումրիից, որտեղ ենթադրվում ներկա էր գտնվել ժամերգությանը, հիացել նոր տաճարի բացման արարողության ժամանակ Գարեգին Ա-ի հուզիչ ճառով եւ պսակներ դրել տարերքի զոհերի գերեզմաններին: Իհարկե, այցելեցին նաեւ ավերված «գեղեցիկ քաղաք» Ախուրյան, ինչպես անվանում էր Տյաժլովը, եւ հարգեցին նրա ընկերոջ՝ Շավարշի հիշատակը: Հյուրերին մինչեւ ինքնաթիռի շարժասանդուղք ուղեկցած Շիրակի մարզպետ Արարատ Գոմցյանը (երախտագիտության ջերմ խոսքեր արտաբերած սակավաթիվ անձանցից մեկը) խոստացավ, որ Անատոլի Տյաժլովը կդառնա Ախուրյանի առաջին պատվավոր քաղաքացին, եւ հույս հայտնեց, որ ողբերգության 10-րդ տարելիցին Տյաժլովը կրկին կգա Հայաստան:

ղասելին այն էր, որ Անատոլի Ստեպանովիչը ինքը ցանկացավ մեկնել Հայաստան, չնայած վատառողջ էր, իսկ դեկտեմբերի 14-ին Մոսկվայի մարզում անցկացվելու են Դումայի դժվարին ընտրություններ...

Շուտով այցելության կազմակերպմանը մասնակից դարձավ Մոսկվայում Հայաստանի դեսպանությունը, որոշվեց ուղեւորության ընթացքում անցկացնել մի շարք պաշտոնական հանդիպումներ եւ ստորագրել Հայաստանի ու Մոսկվայի մարզի առեւտրատնտեսական, գիտատեխնիկական եւ մշակութային գործակցության համաձայնագիր: Ի դեպ, 68 քաղաք ընդգրկող 7 միլիոնանոց Մոսկվայի մարզի ներուժը մեծապես գերազանցում է Հայաստանինը:

Այցի առաջին իսկ ժամերին մտահոգություն պատճառեց այն փաստը, որ կարեւոր պետական պաշտոնյաներից որեւէ մեկի մտքով չէր անցել Տյաժլովին շնորհակալություն հայտնել, որ 9 տարի առաջ նա իր ձեռքերով կառուցել է մեր տները, եւ հիմա էլ հիշում է այդ մասին: Ավելին, միանգամայն անպատրաստ լինելով հանդիպմանը, պետական այրերը հինգ րոպե չէին համարում քաղաքավարությամբ հետաքրքրվել. «Անատոլի Ստեպանովիչ, իսկ Դուք առաջին անգա՞մ եք Հայաստանում»: Ի դեպ, Տյաժլովի հետ «առաջին անգամ» Հայաստան են եկել նաեւ Մոսկվայի մարզի շինարարության նախարար Անատոլի Սավինովը, մարզի կառավարության աշխատակազմի ԱՊՀ-ի եւ շրջանների հետ կապի պատասխանատու Ալեքսանդր Կուզնեցովը, գեներալ Վլադիմիր Երմակովը, ինչպես նաեւ փրկարար եւ լրագրող Վլադիմիր Ցիվկինը՝ Հայաստանի ողբեր-

Չգիտեմ, Տյաժլովը երբեւէ կրկին կայցելի՞ Հայաստան, բայց գիտեմ, որ այս անգամ նրա հետ Մոսկվա վերադարձավ իր մտահղացած գլխավոր անակնկալը՝ ստանձնել որեւէ մանկատան կամ դպրոցի շեֆություն:

Ես վստահ եմ, որ 1 տարի հետո ողբերգության 10-րդ տարելիցը կպարգեւի շատ բազմաթիվ հյուրեր, իրարանցում, աղմուկ: Բայց ինչո՞ւ մենք այդպես վարվեցինք ռուս մարդկանց հետ, որոնք ցավում են մեզ համար եւ մեր վիշտը վերհիշում ոչ միայն կլոր տարեթվերի կապակցությամբ:

Երբ մտահղացվում էր այս ուղեւորությունը, Տյաժլովն ասաց, որ «մարդկային կլինի, եթե մենք մեկնենք»: Երբ այցն ավարտվեց, ես Անատոլի Ստեպանովիչին չհարցրեցի տպավորությունների մասին: Ես ամաչում էի: Մի տեսակ անմարդկային ստացվեց: Մի տարի առաջ [illegible] տպագրվեց «Հայկական հյուրընկալություն-ռուսական շնորհակալություն» հոդվածը: Չեմ հիշում այդ տարեթիվը եւ թերթը, բայց մինչեւ օրս ամեն հայ կարող է պատմել այդ հոդվածի բովանդակությունը: Ըստ երեւույթին հիմա՝ տարիներ անց, որոշել ենք այն ժամանակ պատճառված բարոյական վնասը փոխհատուցել Տյաժլովի հաշվին:

Դժվար է ուրիշ բացատրություն գտնել:

ԼՈՒՍԻԿ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ
Մոսկվա-Երեւան

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայ օգնության ֆոնդը՝ մանկապարտեզներին

Մայրաքաղաքի Էրեբունու համայնքի տարածքում գտնվող եւ կրթության նախարարությանը պատկանող թիվ 36 մանկապարտեզ-գեղագիտական կենտրոնում օրերս տեղի ունեցած բավական անսովոր եւ հուզիչ հանդիպման նախաձեռնողն էր Հայ օգնության ֆոնդը (ՀՕՖ): Ներկաների թվում էին ՀՕՖ-ի Հայաստանի մասնաճյուղի տնօրեն Վիգեն եպիսկոպոս Այքազյանը, ԱՄՆ-ից ժամանած փոխտնօրեն Կարո Գաբիկյանը, ՀՕՖ-ի սննդի ծրագրերի տնօրեն Գրիգոր Թարոսյանը, կենտրոնի տնօրեն տկն. Դանիելյանը, գերատեսչական մանկապարտեզների տնօրեններ, սաների ծնողներ: Հանդիպումը յուրովի երախտագիտության տուրք էր ՀՕՖ-ի ներկայացուցիչներին, որոնց ցուցաբերած օգնությամբ է այսօր մեծապես պայմանավորված մեր հանրապետության մանկապարտեզների գոյատեւումը:

ՀՕՖ-ի կողմից մանկապարտեզներին ցուցաբերվող օգնության ծրագիրը իրականացվում է 1995 թ. ապրիլից, եւ այս մոտ երեք տարիների ընթացքում ՀՕՖ-ի առաքելությունն «իրենց ուսերի վրա» զգացել են թե՛ մայրաքաղաքի 265 մանկապարտեզների 23 հազար երեխաները ու 8 հազար աշխատակիցները, եւ թե՛ մարզերի 770 մանկապարտեզների 47 հազար երեխաներն ու 17 հազար աշխատակիցները:

Մանկապարտեզների մի շարք տնօրեններ հավաստիացրին, որ այսօր անհնար էր պատկերացնել իրենց մանկապարտեզների գոյատեւումը առանց նմանօրինակ օգնականների, քանզի խորհրդանշական վարձերը (մոտ 1000-1500 դրամ) չնչին գումար են բոլոր ծախսերը հոգալու համար, իսկ ավելին էլ մեր անվճարունակ ծնողներն անկարող են վճարել:

ԼԵՎՈՆ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՌԵՊԼԻԿ

Արտգործնախարարությունը տառապում է ջինսի ալերգիայով

Պարզվում է, որ արտգործնախարարությունում ջինսե տաբատ հագնելը կամ դրանով մուտք գործելը խստիվ արգելված է: Այս հայտնությունը պարզվեց երեկ, երբ հերթական անգամ տեղեկատվություն ստանալու համար դիմեցի արտգործնախարարություն: Մուտքի պահակային ծառայության տեսուչները հայտարարեցին, թե երեք ամիս է, գործում է ներքին հրաման՝ պարզաբանելով, որ «սա արտաքին գերատեսչություն է եւ ջինսով մուտք գործելն անհարկի է ու անընդունելի»:

Որոշ առումով, սկզբունքորեն, կարելի է համաձայնել նման մոտեցմանը, բայց որոշ բացառությամբ՝ չպետք է վերաբերի լրագրողներին, հատկապես օրաթերթի լրագրողներին, քանի որ իրենք էլ նախապես չգիտեն, թե այդ օրը որ գերատեսչությունից են լրատվություն ստանալու եւ որ գերատեսչությունում ինչ հագուկապ է սահմանված:

Կարծում ենք, այս եւ այլ բարդույթներով պատված նախարարությանն անհրաժեշտ է ձերբազատվել անհարկի նախապաշարմունքներից եւ երբ լրագրողը հագուստի ընտրության մեջ ազատ է նույնիսկ Գարեգին Ա-ի մոտ ընդունելության դեպքում, ապա չենք կարծում, որ արտաքին գերատեսչությունը շատ ավելի պահպանողական օջախ է եւ համակարգի առջեւ ծառացած են առավել լուրջ խնդիրներ, որոնք լուծում են պահանջում, մինչդեռ որոշ պաշտոնյաներ այսպես լրագրողների հագուկապով են զբաղվում:

ԱՐՄԵՆ ՍԱՓԱՐՅԱՆ

ԱԶԳ **հայացք**

Հանուն ժողովրդի՝ ընդդեմ ժողովրդի՞

Պետբյուջի շուրջ նախորդ շաբաթվա խորհրդարանական քննարկումներից հետո հանդիպելով ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանին՝ փորձեցինք ստանալ մեզ մտահոգող մի շարք հարցերի պատասխանները:

— Պարոն Դարբինյան, դուք խոսում եք կապիտալ ներդրումների մասին եւ լավատեսորեն եք տրամադրված արտաքին ներդրումների ներգրավման հնարավորության նկատմամբ: Սակայն բյուջետային քննարկումների ընթացքում պարզվեց, որ դրանց խթանումը կարող է ապահովել միայն ներքին ներդրումների գոյությունը: Ձեր լավատեսությունն արդարացնող ի՞նչ ֆինանսական հիմք գոյություն ունի:

— Կապիտալ ներդրումների ծավալը 98 թ. նախագծում գերազանցում է 97-ի ծավալը մոտ 12 մլրդ դրամով: Սա շատ կայուն ցուցանիշ է: Սա է, թերեւս, ի թիվս 13 այլ ցուցանիշների, հիմք տալիս բյուջեն որակել զարգացման բյուջե: Դրանք արտացոլում են բյուջեի նկատմամբ մեր նոր մոտեցումները:

— Շարունակ խոսվում է մեր տնտեսության գերակա ուղղությունների հստակեցման մասին: Ձեր ելույթը, կարծես, որոշ չափով պարզ դարձրեց, թե ինչի հաշվին է եկամուտներ ապահովում մեր տնտեսությունը (ծխախոտ, խմիչք, մեքենաներ, հեռախոսացանց): Դուք խոսեցիք առաջիկայում հասարակությանը տեղյակ պահել տնտեսության զարգացման ծրագրին:

— Ոչ: Մենք կհայտարարենք սեփականաշնորհման ակնկալվող մուտքերի, հանգամանքությունների, լրջագույն բանակցությունների մասին, որ վարում ենք միջազգային ներդնողների հետ՝ սեփականաշնորհման ցուցակում ընդգրկված ձեռնարկությունների շուրջ: Աշխարհում հայտնի ֆիրմաներն ու տնտեսական կառույցները պատրաստ են այստեղ գործունեություն ծավալել: Սա լուրջ ապացույցը կդառնա ՀՀ կառավարության՝ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական, քաղաքական օրենսդրական հարաբերությունների համակարգի նկատմամբ դրսում եղած վստահության: Կարծում եմ, մեր բանակցություններում հաջող, անգամ անսպասելի արդյունքների կհասնենք, նույնիսկ այն ձեռնարկությունների հետ կապված, որոնք ծանր նյութական կացության մեջ են եւ միակ այլընտրանքային տարբերակը լուծարումն է թվում: Խոսքս բոլորին հայտնի տնտեսական գիգանտների մասին է:

— Անուամենայնիվ գոյություն ունի՞ տնտեսական թիմ, որը կարող է որոշել մեր սեփական արդյունաբերության գերակա ուղղությունները:

— Այդպիսի թիմ գոյություն ունի: Դա մեր ամբողջ կառավարությունն է: (Նախկինում գոյություն ուներ զարգացման բոլոր ուղղությունները որոշող մի գերնախարարություն): Մենք, հրաժարվեցինք այդ արատավոր պրակտիկայից: Այսօրվա էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարությունը պատասխանատվություն է կրում երկրի մակրոտնտեսական ցուցանիշների կազմավորման, հեռանկարային ծրագրերի մակրոտնտեսական ուղենիշների բացահայտման, միկրոտնտեսությանը ճիշտ ազդանիշների տրամադրման համար: 98-ի բյուջեն, խորհրդարանին ներկայացված ուղերձը եւ մյուս փաստաթղթերը կազմվել են նման մոտեցումների հիման վրա: Այլ հարց է, որ որոշ պատգամավորներ սովոր են սոցիալ-տնտեսական զարգացման հնգամյակային ծրագրերի, որոնք ուղղակի մնում էին թղթի վրա: Մենք ունենք բոլոր ոլորտներին վերաբերող ռազմավարական մոտեցումներ: Այս ծրագրերն ընդունված են եւ որեւէ գաղտնիք չեն պարունակում: Շատ շուտով մենք դրանք կհրապարակենք: Կասկածում եմ նույնիսկ, որ արդեն իսկ հրապարակված են...

— Այդ դեպքում ի՞նչ հիմք ունի պատգամավորների անհանգստությունը:

— Որեւէն կամ չեն կարդացել, կամ հրապարակված չէ: Պետք է ճշտել: Համենայն դեպս կառավարության անունից պատրաստ եմ բոլոր ծրագրերը ներկայացնել խորհրդարանին, եւ բոլոր պատգամավորներն ու լրագրողները հնարավորություն կունենան ծանոթանալ: Դրանք շատ ստվար փաստաթղթեր են եւ արտացոլում են մեր տնտեսական քաղաքականության սկզբունքները:

— Վերջերս հանդես եկաք հայտարարությամբ, որ հանրապետություն ներմտնող դրամական զանգվածը անհրաժեշտ է բաշխել միայն տեղական բանկերի միջոցով: Մինչդեռ նրանք չափազանց բարձր տոկոսադրույքներ են պահանջում:

— Մենք ընդունել ենք շատ ազատական բանկային օրենսդրություն: Այն թույլ է տալիս ցանկացած բանկի, ցանկացած ներդնողի մասնակցել Հայաստանի ֆինանսական շուկայի գործառնություններին, կատարել ցանկացած գործարք: Յուրաքանչյուր օտարերկրյա բանկ նույնպես մեր հանրապետությունում կարող է տեղական բանկերին հավասար իրավունքներ ունենալ: Մեզ մոտ բանկերը զբաղվում են թե առեւտրային, թե ներդրումային գործունեությամբ: Որոշ երկրներում գործունեության այս տեսակները տարանջատված են. այդ համակարգերը գործում են զուգահեռ, չմրցակցելով: Դեռեւս բանկային համակարգի կազմավորման ընթացքում ընդունելով ունիվերսալիզմի վերաբերյալ որոշումը՝ օրենքում որեւէ տարանջատում չենք կատարել: Սակայն կարծում եմ, որ արդեն դրա ժամանակն է: Աշխարհում կան ներդրումնային բանկեր, որ արդեն մտադիր են մասնակցություն ունենալ Հայաստանի շուկայում: Մեր կառավարությունը ողջունում է այդ քայլը եւ պատրաստ է նպաստելու դրան: Մասնավորապես բյուջեում նախատեսել ենք միջոցներ ինվեստիցիոն կամ էկզիմ բանկ ստեղծելու ուղղությամբ: Այն զբաղվելով ներդրումային գործունեությամբ՝ որեւէ վտանգ չի ներկայացնի տեղական բանկերի համար: Վերջիններս, միեւնույն է, ներդրումային գործունեությամբ չեն զբաղվում, որովհետեւ, ցավոք, չունեն երկարաժամկետ եւ էժան ռեսուրսներ:

— Հացամթերման բնագավառում պետական [illegible]մը, այսինքն՝ բացարձակ սեփականաշնորհումը, չի՞ հանգեցնում ռազմավարական կարեւորագույն վրիպման:

— Բացարձակապես ոչ: Որովհետեւ ռազմավարությունը պետության համար անհրաժեշտ ռազմական պահուստների ձեւավորումն է: Այդ պահուստները մենք ունենք, ունենք դրանց ձեւավորման մարտավարությունը: Հաշվի առնելով մեր այսօրվա եւ գալիք պահուստները՝ հացի շուկայում ցանկացած դեպքում թույլ չենք տա որեւէ տատանում: Ընթացիկ եւ առեւտրային գործունեությունը կվերապահենք գործարարներին, եւ ապամենաշնորհելով այդ շուկան՝ կստեղծենք ընդլայնված մրցակցային դաշտ: Գների նկատմամբ որեւէ պետական հսկողության մասին խոսք լինել չի կարող: Մենք արդեն իսկ ազատականացրել ենք շուկան, եւ կարծում եմ, մրցակցությունը կհանգեցնի նույնիսկ գների նվազման:

— Սեփականաշնորհման եկամուտներից 800 հազար դրամ մուտք է գործել պետբյուջե: Որոշման համաձայն, դրանց 15 տոկոսը պետք է ուղղվեր բնակչության ավանդների ինդեքսացիային:

— Պոպուլիստական որոշումներին երբեք չեմ հավատացել եւ նման որոշումներ չեմ առաջարկի ոչ խորհրդարանին, ոչ կառավարությանը, ոչ հասարակությանը: Այդ չարաբաստիկ որոշումն ընդունվել էր պոպուլիստական ճնշման տակ եւ չուներ որեւէ ֆինանսական կամ տնտեսական հիմք, ու չէր կարող բնակչության ավանդների մարման հարցում որեւէ նշանակալից դեր ունենալ: Օրենքն ի կատար է ածվում, այսինքն՝ մասնակիորեն ինչ-որ հատկացումներ միգուցե արվել են, չնայած հիմա չեմ կարող տեղեկություններ տալ, բայց սկզբունքային որեւէ լուծում չի եղել: Այդ գումարներն այնքան չնչին էին, որ դրանցով անհնարին էր ինչ-որ փոխհատուցում ապահովել: Այսօր չենք կարող սեփականաշնորհման մուտքերն ուղղել ավանդների մարմանը, այսինքն՝ սպառմանը: Դրանով կվնասենք հենց իրեն՝ ժողովրդին, նույն բնակչությանը, որ ունի ավանդներ: Մենք կստեղծենք սղաճի մի դաշտ: Այդ գումարները կծախսվեն մեկ ամսվա ընթացքում չափազանց մեծ սղաճի պայմաններում եւ մենք կկորցնենք ամեն ինչ՝ սեփականությունը, ավանդները, տնտեսությունը:

— Իսկ ինդեքսավորման այլ ճանապարհներ տեսնո՞ւմ եք:

— Այսօր՝ ոչ: Բյուջեում նման գումարներ չկան: Հուսանք, որ տնտեսական աճի ծրագրերը, որ կիրականացնեն ներկայիս եւ ապագա կառավարությունները, մի օր կհանգեցնեն մի իրավիճակի, երբ հնարավոր կլինի այդ մասին խոսել կամ մտածել:

— Ռուսաստանի Դաշնությունում ինդեքսավորման գործընթացը մեկնարկել է: Իսկ Հայաստանը սովորաբար հետեւում է նրան:

— ՌԴ-ն այսօր նախեւառաջ ռեսուրսներով հարուստ երկիր է: Երկրորդ, Ռուսաստանի տնտեսության աճի, սեփականաշնորհման վերաբերյալ կան տարբեր կարծիքներ: Չեմ կարծում, որ այնտեղ եւս սեփականաշնորհումը հաջողվել է: Կուզենայի ներկայացնել Լատվիայի օրինակը, որտեղ կուտակված էին ավելի քիչ ավանդներ, քան մեզ մոտ: Լատվիան արդեն տնտեսական զարգացման լուրջ փուլում է: Եթե մենք նույնպես այդ փուլում գտնվեինք, այսինքն կարողանայինք ապահովել համախառն ներքին արդյունք մեկ շնչի հաշվով 1500-2000 դոլարի սահմաններում, կարող է սկսենք մտածել նման խնդիրների լուծման մասին: Բայց այսօր, երբ այդ թիվը ընդամենը 400-450 դոլար է, եւ մենք ձգտում ենք հասցնել ընդամենը 500-ի, դա անիրական զբաղմունք է:

— Անուամենայնիվ կենսաթոշակային տարիքի մարդկանց ինչ-որ փոխհատուցում պե՞տք է տրվի:

— Այսօր համապատասխան միջոցներ բյուջեում չունենք: Կարծում ենք, լավագույն նվերը բոլոր կենսաթոշակառուներին կլինի տնտեսության զարգացման նախադրյալների ստեղծումը: Սա է ճշմարտությունը, սա է արդար մոտեցումը: Եթե մենք ստեղծենք այդ նախադրյալները, թեկուզեւ այսօրվա կենսաթոշակառուների վաղվա ժառանգները կկարողանան օգտվել դրանց արդյունքներից: Եթե այսօր բաժանենք, ոչ ոք չի կարողանա օգտվել, այդ թվում եւ այդ գումարները ստացողները:

Ավելորդ չենք համարում «Ազգում» ներկայացնել նաեւ աղետի գոտու մասին «Հայոց աշխարհի» թղթակցի հարցի շուրջ նախարարի պատասխանը:

1997-ը առաջին տարին էր, երբ կառավարությունը հարկային եկամուտների շնորհիվ կտրուկ ավելացնելով բյուջետային մուտքերը, կարողացավ իրականացնել կապիտալ ներդրումներ: Մինչ այդ ամեն բան կատարվում էր բյուջետային սարսափելի մեծ պարտքերի կուտակման հաշվին եւ հաշվանցումների արատավոր, կործանարար պրակտիկան օգտագործելով: Ինչպես ընթացիկ, այնպես էլ կապիտալ ծախսեր իրականացվեցին Գյումրիում, Սպիտակում, նաեւ՝ Նոյեմբերյանում: Մինչեւ տարեվերջ Գյումրիում կապիտալ ներդրումները կկազմեն 1,4 մլրդ դրամ, որը հնարավորություն է տվել շահագործման հանձնել մոտ 50 հազար քմ տարածք: Կառավարությունը որոշում է ընդունել շինարարական աշխատանքների համար հատկացնել բնակիչներին երկարաժամկետ վարկ՝ համապատասխան երաշխիքներով:

Բյուջեով աղետի գոտուն տրամադրվել է 2,3 մլրդ դրամ: Սա բավարար չէ: Միայն Գյումրիից 8 մլրդ դրամի հայտ ենք ստացել: Դրանց պետք է գումարվեն միջոցներ տարբեր ֆոնդերից, այդ թվում՝ շնորհային գումարները, նաեւ միջոցները Քըրք Քըրքորյանի ֆոնդից: Կառավարությունը ջանքեր պիտի գործադրի ներդրումներ գրավել միջազգային հանրության կողմից: 98 թ վերակառուցման միջազգային բանկից մունիցիպալ զարգացման ծրագրի շրջանակներում, հավանաբար, 3-4 մլն դոլարի չափով գումարներ կստանանք: Դեկտեմբերի 10-ին Հայաստանի դոնոր երկրների հետ հանդիպման ընթացքում եւս պատրաստվում ենք կոչ անել օժանդակել աղետի գոտուն 10-ամյա տարելիցի առթիվ: ՀՀ կառավարության ռազմավարությունն է վերականգնել այն: Առաջին հերթին կյանքը, որ կախված է ոչ միայն շինարարություններից, այլեւ տնտեսությունից»:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ֆրանկոֆոնիայի դռները բաց են

Իսկ Հայաստանը հապաղում է տեխնիկական պատճառներով

Նոյեմբերի 14-16-ը Հանոյում կայացած ֆրանկոֆոն երկրների 7-րդ գագաթաժողովին Հայաստանն արձագանքեց զարմանալի պասիվությամբ, որը թերեւս անբացատրելի է այդ միության անդամակցության պաշտոնական հայտ ներկայացրած երկրի համար: Գագաթաժողովում առաջադրված «գլխավոր քարտուղարի» պաշտոնը եւ այդ պաշտոնին ընտրված, ավելի ճիշտ, թելադրված անձը՝ Բուտրոս Ղալին, ուղղակիորեն վկայում են, որ ֆրանկոֆոնիան այսուհետ որոշակիորեն քաղաքական ուղղվածություն է ձեռք բերում, հետեւապես իր դռներն ավելի լայն է բացում քաղաքականապես շահագրգռված երկրների առջեւ: Առավել եւս, որ այդ վերջին գագաթաժողովի մասնակիցների շարքում ի հայտ են գալիս Արեւելյան Եվրոպայի «առանձնապես Ֆրանկոֆոնի համբավ չունեցող» («Էքսպրես») այնպիսի երկրներ, ինչպիսին են Բուլղարիան, Մոլդովան, Ալբանիան: ՀՀ-ի դիրքորոշումը պարզաբանելու համար ներկայացնում ենք մեր թղթակցի հարցազրույցը ԱԳՆ խոսնակ Արսեն Գասպարյանի հետ:

— Ժամանակին ՀՀ նախագահը դիմել էր Ֆրանկոֆոն երկրների միությանն անդամակցության խնդրանքով:

— Հայաստանի նախագահի դիմումը չի մերժվել: Ֆրանկոֆոն երկրների միությանն անդամակցելու Հայաստանի պաշտոնական հայտը քննարկման փուլում է:

Ըստ կանոնակարգի, անդամակցության դիմումը պետք է ներկայացվի հետեւյալ նախադրյալների հիման վրա. ֆրանսերենի գործածություն վարչական հիմնարկներում, կրթության ասպարեզում, զանգվածային լրատվության միջոցներում եւ այլն: Հատուկ տվյալներ են պահանջվում ֆրանկոֆոն ընթերցողների, ֆրանսերեն սովորող աշակերտների, ուսանողների, ֆրանսերեն լեզվի դիպլոմ ունեցողների, ֆրանսերենով լույս տեսնող թերթերի, ամսագրերի եւ ֆրանսիական մամուլ կարդացողների քանակի վերաբերյալ: Հարկ է անդրադառնալ նաեւ Հայաստանում գործող ֆրանկոֆոն ոչ կառավարական կազմակերպությունների եւ միջազգային գիտական, մշակութային, համալսարանական հիմնադրամների, հաստատությունների գոյությանը:

— Հայաստանը դեռեւս ձգտո՞ւմ է մտնել ֆրանկոֆոն երկրների շարքը եւ ի՞նչ է արվում այդ ուղղությամբ:

— Վերոհիշյալ խնդրի առնչությամբ Հայաստանի դիվանագիտական ներկայացուցչությունները մշտական կապ են պահպանում ֆրանկոֆոն միության անդամ երկրների ներկայացուցիչների հետ, մասնավորապես վերջերս սեպտեմբերի 5-ին Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպանության արտակարգ դեսպանորդ եւ լիազոր նախարար Քրիստիան Տեր-Ստեփանյանի եւ Ֆրանսիայի համագործակցության պետնախարարի տեղակալ, ֆրանկոֆոնիայի հարցերով պատասխանատու Քրիստիան Քոնանի հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին ֆրանկոֆոնիայի շարժմանը Հայաստանի անդամակցության հնարավորությունների հետ կապված հարցեր: Բացի վերոհիշյալից, Հայաստանում անցկացվում են մի շարք, մասնավորապես Հայաստան-Ֆրանսիա ընկերության շրջանակներում իրականացվող կոնֆերանսներ՝ նվիրված հայ-ֆրանսիական մշակութային հարաբերություններին, որոնց զեկուցումների ժողովածուները եւ նյութերը հրատարակվում են ֆրանսերենով: Մի քանի բուհերում մի շարք մասնագիտական առարկաներ դասավանդվում են ֆրանսերեն եւ այլն: Այս բոլոր միջոցառումները նպաստում են Հայաստանի անդամակցությանը ֆրանկոֆոն երկրների միությանը:

— Ֆրանկոֆոնիային անդամակցելու հարցը որքանո՞վ է քաղաքական եւ որքանով՝ մշակութային:

— Դա կարեւոր է ոչ միայն քաղաքական եւ մշակութային, այլեւ տնտեսական հարցերի տեսանկյունից: Ֆրանկոֆոնիայի շրջանակներում գործում են բազմազան գիտահետազոտական կենտրոններ, ինստիտուտներ եւ այլ հաստատություններ, որտեղ Հայաստանը հնարավորություն կունենա մասնակցելու այդ աշխատանքներին:

— Հայաստանը մտադի՞ր էր մասնակցելու ֆրանկոֆոնիայի վերջին գագաթաժողովին: Եթե ոչ, ապա ինչո՞ւ:

— Ցանկությունը մեծ էր, սակայն տեխնիկական պատճառներով չկարողացանք մասնակցել: Կոնֆերանսի նյութերն ու փաստաթղթերը կուսումնասիրվեն աշխատանքներն էլ ավելի արդյունավետ դարձնելու համար:

— Այս հարցի պարզաբանմանը որքանո՞վ նպաստեց Հայաստանի նախագահի վերջին այցելությունը Փարիզ:

— Մ/թ հոկտեմբերի 14-ին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ Ֆրանսիայի Հանրապետության նախագահ Ժակ Շիրակի Ելիսեյան պալատում կայացած հանդիպման ժամանակ վերջինս հայտարարեց, որ Ֆրանսիան կպաշտպանի Հայաստանի թեկնածությունը ֆրանկոֆոնիայի միջազգային շարժմանն անդամակցելու հարցում, որը համագործակցության նոր հեռանկարներ է բացում Հայաստանի համար: Փարիզի քաղաքապետարանի կողմից առաջարկվեց Երեւանի եւ «Ֆրանսախոս քաղաքների միջազգային կազմակերպության» (AIMF) միջեւ համագործակցություն հաստատել: Կազմակերպության պատվավոր նախագահն է Ժակ Շիրակը, իսկ գործող նախագահը՝ Փարիզի քաղաքապետ Ժակ Տիբերին:

AIMF-ը հիմնադրվել է 1979 թ. Ժակ Շիրակ եւ Ժակ Պելըշիեի կողմից, որոնք այդ ժամանակ համապատասխանաբար Փարիզի եւ Քվեբեկի քաղաքապետներն էին:

Իր գոյության ընթացքում կազմակերպությունը զգալի ներդրումներ է ունեցել անդամ քաղաքների զարգացման գործում: Այսօր հաշվվում է AIMF-ի անդամ 88 քաղաք, որոնք ներկայացնում են 42 երկիր: Կազմակերպությունը վերածվել է մի ֆորումի, որը տարեկան երկու անգամ միավորում է ֆրանկոֆոն մեծ բնակավայրերի:

Երեւանի եւ Փարիզի քաղաքապետարանների միջեւ AIMF-ին Երեւանի անդամակցելու գործընթացը սկսված է եւ ամենայն հավանականությամբ 1998 թ. մարտի 1-ին կազմակերպության անդամ քաղաքների գագաթաժողովը կքննարկի Երեւանի թեկնածության հարցը:

— Եթե Հայաստանը վարում է ֆրանսերեն լեզուն եւ մշակույթը տարածելու հատուկ քաղաքականություն, ինչպե՞ս են իրար հետ համագործակցում ԱԳ նախարարությունը, կրթության եւ գիտության նախարարությունը եւ մշակույթի նախարարությունը:

— Կրթության եւ գիտության ու մշակույթի նախարարությունների հետ արտաքին գործերի նախարարությունը մի շարք ծրագրեր իրականացրել է եւ գործընթացը շարունակվում է: 1997 թ. հոկտեմբերի 24-ին նախագահի հրամանով ստեղծվել է եվրոպական համագործակցության միջգերատեսչական հանձնաժողով արտաքին գործերի նախարարի գլխավորությամբ, որի օրակարգի մեջ կարելի է նախատեսել ընդգրկել նաեւ Ֆրանկոֆոն երկրների միությանն Հայաստանի անդամակցության հարցը: Վերջինս ԱԳՆ ուշադրության կենտրոնում է, որի ուղղությամբ եւ կատարվում են համապատասխան աշխատանքներ:

ԻՆՆԱ ՍԱՔՈՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

ՍԿԱՆԴԱԼ

Բորիս Ելցինը՝ ցարի հետքերով

Հավաստի փաստ է. ռուսական արքայազն Ալեքսանդրը, որ հետո գահի պիտի բարձրանար Ալեքսանդր Երկրորդ անվամբ, մի քանի ամիս տևող դիվանագիտական համաձայնեցումներից հետո պիտի այցելեր Ստոկհոլմ: Բայց վերջին պահին հայրը՝ որոշել է... միանալ որդուն, և երբ շվեդական արքունիքը պատրաստվում էր դիմավորելու արքայազնին, բոլորի ապշահար հայացքների դեմ կառքից առաջինն իջավ ցարը, քայլեց դեպի շփոթահար իրեն նայող շվեդական թագավորը, գրկեց ուսերն ու հայտարարեց. «Բարեկամս, ես եկել եմ»: Ընդունված էթիկետի այս խախտումը դարից ավել ասեկոսեների նյութ էր դարձել ողջ Եվրոպայում, 1909 թ.-ից ի վեր ռուսական (նաև խորհրդային) որևէ բարձրագույն պաշտոնատար այլևս չէր եղել Շվեդիայում, և ահա Բորիս Ելցինը խախտեց մոտ 90 տարվա վատ ավանդույթը՝ տիկնոջ՝ Նաինա Իոսիֆովնայի և 201 հոգուց բաղկացած վիթխարի շքախմբի հետ դեկտեմբերի 2-5-ը այցելելով շվեդական թագավորական ընտանիքին: Այդպիսի այցերը Շվեդիայում համարվում են պետական, այսինքն ամենաբարձրագույն մակարդակի այցեր, և դրանցում, իհարկե, որևէ արտակարգ բան չկա, միջպետական ամենասովորական հարաբերությունների պրակտիկա է: Անսովորը Ռուսաստանի նախագահի վիթխարի շքախումբն էր, որին հարկ եղավ տեղավորել ոչ թե արքունիքում, այլ «Գրանդ հոթել» հյուրանոցում, քանի որ պալատի հնարավորություններն այդ թույլ չէին տալիս: Սակայն շվեդներին ռուսների մատուցած անակնկալները սրանով միայն սկսվում էին: Բորիս Ելցինը հրաժարվեց Ստոկհոլմի ռուսական դեսպանատանը դեկտեմբերի 3-ին նախատեսված ճաշկերույթից, ինչը վաղօրոք համաձայնեցվել էր այցի ծրագրով, իսկ հաջորդ օրը քաղաքապետարանի՝ ռատուշայի շենքում հավաքված շվեդ պաշտոնատարներին ու լրագրողներին ապշեցրեց սենսացիոն հայտարարություններով: Խոսելով Շվեդիային ռուսական գազ մատակարարելու մասին, որի առթիվ համաձայնագիրը երկու կողմերն այդպես էլ դեռ չէին հասցրել վերջնականապես ճշտել, Ելցինը բառացիորեն ասաց. «Ձեզ գազ է պետք, դուք ածուխից հոգնել եք: Ձեր բնակիչները նույնպես հոգնել են ածուխից: Եվ նրանք ճիշտ են անում, որ ձեզ քննադատում են»: Այս մասին տեղեկացնող «Կոմսոմոլսկայա պրավդայի» թղթակից Նատալյա Գրաչևան վկայում է, թե դրանից հետո շվեդները տարակուսանքով իրար էին նայում, քանզի, ավաղ, Շվեդիան ընդհանրապես ածուխ չունի և չի էլ օգտագործում: Սակայն ակնհայտորեն անտեղյակ Ելցինը, որը, միգուցե, Շվեդիան շփոթել էր Ֆինլանդիայի հետ կամ մոռացել էր, որ գտնվում է Ստոկհոլմում և ոչ թե Հելսինկիում, անհողդողդ և երկաթյա ձայնով պահանջել է «այլևս չձգձգել գազի հարցը»: Նա ահեղ հրաման է տվել իրեն ուղեկցող Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Բորիս Նեմցովին և «Գազպրոմի» ղեկավար Վյախիրևին «առավոտյան 8-ին պայմանագրի նախագիծը պետք է լինի իմ սեղանին»: Հանձնարարությունը, իհարկե, կատարվել է, սակայն պարզվել է, որ շվեդները մտադիր են ռուսներից գազ գնել ոչ շուտ, քան 1999 թ., այն էլ եթե խիկամես գնեն, որովհետև մտադիր են օգտագործել բնապահպանական առումով ավելի անվտանգ վառելանյութ:

Այս անգամ անտեղյակ, կամ գուցե և շատ բարձր «տրամադրության» մեջ գտնվող Ելցինը, սակայն, ասելով իր համար այս ամենակարևոր ֆրազները, չի սպասել իր հյուրընկալողների, տվյալ դեպքում Շվեդիայի վարչապետի պատասխան խոսքի թարգմանությանը, և անքաղաքավարի կերպով հեռացել է իր ողջ շքախմբով, վերջինիս թողնելով անասելի շփոթմունքի մեջ:

Ելցինը չի զլացել անակնկալներ մատուցել նույնիսկ թագավոր Կառլոս Գուստավին: Մինչ վերջինս պաշտոնական ընդունելություններից մեկի ժամանակ համբերատար սպասում էր Ելցինի մոտենալուն, վերջինս «խրատում էր» նույն Նեմցովին ու Վյախիրևին, պահանջելով, որ գնան ու «վերջապես համաձայնության գան գազի հարցում»:

Այս մանրամասները հայտնի են դարձել միայն վերջերս, երբ արդեն Ելցինը վերադարձել էր Ստոկհոլմից: Ռուսական լրատվամիջոցները, մասնավորապես հեռուստատեսությունը, ձգտում են կոծկել այս անախորժ միջադեպերը, սակայն, ինչպես ասում են, բանը բանից անցել է՝ Ելցինը Ստոկհոլմում բավական շատ անհեթեթություններ է արել: Նախ, նա հայտարարել է, թե «1/3-ով կրճատվում են ռուսական ատոմային մարտագլխիկները»: Պաշտպանության նախարար Սերգեևը դեկտեմբերի 7-ի երեկոյան հեռուստազրույցում ճիգեր էր գործադրում հարթելու Ելցինյան այս «պարտավորության» տպավորությունը և գործն այնպես ներկայացնելու, թե իբր նախագահը նկատի է ունեցել «բոլորովին այլ բան»: Ելցինը Ստոկհոլմում նաև միջուկային երկրի «կարգավիճակ է շնորհել» Ճապոնիային ու Գերմանիային, որոնք, ինչպես հայտնի է, ամենևին այդպիսին չեն, միաժամանակ պնդել է, թե Ռուսաստանն արդեն եվրահամայնքի լիիրավ անդամ է, երբ ամբողջ աշխարհը գիտի, որ դա առայժմ այդպես չէ:

Մի խոսքով, առաջիկա 90 տարում շվեդները դեռ երկար ծանրութեթև կանեն Ելցինյան այցի «անակնկալները»:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ամերիկյան բանակը գնահատում է ռեմբոներին

Հյուսիսային Կարոլինայի նահանգի գլխավոր ռազմակայաններում և այլուր օր ու գիշեր կարելի է ականատես լինել, թե ինչպես են ամերիկացի զինվորները փորձում Ռեմբոյին նմանվել: Ծովային հետևակայինները և կանաչ բերետավորները մշակում են ապագա գործողությունների սցենարներ. Իրաքի քիմիական պահեստների ոչնչացում, հյուսիսկորեական ատոմակայանի չեզոքացում, լիբիացի անհաճո ղեկավարների սպանություն և արագ ռազմավարական նահանջ:

Նոր ժամանակների բնորոշ գծերից մեկն այն է, որ Ուեսթ Փոյնթի և Անապոլիսի զինվորական ակադեմիաների լավագույն սաներն իրենց կարիերան չեն պատկերացնում առանց «Հատուկ գործողության ուժերի»: Ներկայումս, երբ ամերիկյան բանակը կրճատում է իր անձնակազմի 30 տոկոսը, իսկ ռազմական ծախսերը տարեկան նվազեցվում են 20 մլրդ դոլարով, նման զորաջոկատները շարունակում են ուռճացնել իրենց բյուջեն: Նոր ժամանակների մյուս բնորոշ գիծն այն է, որ ԱՄՆ-ի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի նորընտիր պետը՝ Հենրի Շելտոնը Ռեմբոյի նման պատկանում է «օձակերների» այն կաստային, որը հեշտությամբ հարմարվում է փոփոխական հակամարտություններով լի աշխարհի նոր պայմաններին, երբ ԱՄՆ-ը ստիպված է իր շահերը պաշտպանել՝ չներքաշվելով երկարատև առճակատումների մեջ:

Այսպիսով, չորս տասնամյակ «կարմիր վտանգի» դեմ համախմբված ամերիկյան բանակը ներկայումս խաղաղ հեղափոխություն է սկսում: Նրա նոր դոկտրինայի հեղինակը Շելտոնի նախորդն է՝ 1950-ական թթ. ԱՄՆ գաղթած Լեհաստանի քաղաքացի, ծագումով վրացի Ջոն Շալիկաշվիլին, որը 1996 թ. ուրվագծեց «սառը պատերազմին» հաջորդող ժամանակաշրջանի առաջին ռազմական ծրագիրը:

Նրա «երկու պատերազմի» մարտավարությունը նախատեսում է 1,4 մլն զինվոր, 260 մլրդ դոլարանոց ռազմական բյուջե, որը գերազանցում է մյուս 10 խոշոր տերությունների ընդհանուր ռազմական ծախսերը: Ծրագրի համաձայն, ԱՄՆ պետք է կարողանա որևէ պահի Պարսից ծոցում հարթել միաժամանակ երկու խոշոր հակամարտություն: Իսկ մնացյալը կատարելու են «Հատուկ գործողության ուժերը», որոնց մասնակիցները պետք է կարողանան «ըմբռնել քաղաքական կոնտեքստը» և տիրապետել հակամարտության օջախի տեղական լեզվին:

Սակայն, ինչպես նշում է «Էքսպրես» հանդեսը, ռազմական առճակատումից առաջ ամերիկացի կանաչ բերետավորները պետք է «նվաճեն» Վաշինգտոնը, վերահսկեն հակասություններով լի Կոնգրեսը, որտեղ ներկա են թե՛ անջատականներ, և թե՛ միջուկային զենքի կրքոտ ջատագովներ: Շալիկաշվիլին գործի դրեց իր քաղաքական ողջ հմտությունը, որպեսզի վերջին տեղական ընտրությունների նախօրեին ԱՄՆ-ը հրաժարվի «աստղային երկրորդ պատերազմի» ամբոխավարական ծրագրից, որը Կոնգրեսում հավանություն էր ստացել բանակի կամքին հակառակ: Գլխավոր շտաբի ճնշմամբ Քլինթոնը վերջին բյուջեի ցանկից հանեց B2 ռմբակոծիչները, որոնց կտրականապես դեմ էր ռազմաօդային ուժերի ղեկավարությունը, ինչպես նաև 3 մլրդ-անոց «Sea Wolf» սուզանավը, որը հետաքրքրում էր ոչ այնքան ծովայիններին, որքան Կոնեկտիկուտի նավաշինարանների գոտուց ընտրված կոնգրեսականներին: Վիճաբանությունը շարունակվում է: Բանակը պահանջում է փակել 38 ավելորդ ռազմակայաններ, մինչդեռ Կոնգրեսը դեմ է դրան:

Ինքնուրույն լինելու և սեփական միջոցները տնօրինելու նպատակով ամերիկյան բանակի ղեկավարությունը տարբեր միջոցների է դիմում: Այսպես, Լեհաստանի նախկին քաղաքացի Ջոն Շալիկաշվիլու և Չեխիայից ներգաղթած ԱՄՆ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի գործարքի շնորհիվ ապահովվեց ամերիկյան զորքերի մասնակցությունը ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերին: Ավելին, քաղաքականությամբ գերհագեցած Կոնգրեսը շրջանցելու նպատակով բանակը փորձում է իր կողմը գրավել հանրությանը: Զինված ուժերում կանանց և տարբեր փոքրամասնությունների ներգրավումը, սեռական ոտնձգությունների և ռասիստական արարքների դատապարտումը ստեղծում են քաղաքացիական պարտքի զգացումով լի և առաքինի բանակի պատկեր, որը քայլում է երկրի հասարակությանը համընթաց և կարող է վերջինիս աջակցությունը վայելել ապագա հակամարտությունների ընթացքում:

Պատրաստեց ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՇԻՇՅԱՆԸ

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Նախագահ Դեմիրելը մեկնեց Թեհրան

Երեկ առավոտյան Թուրքիայի Հանրապետության նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը Անկարայից մեկնեց Թեհրան՝ մասնակցելու Իսլամական համաժողով կազմակերպության 8-րդ գագաթաժողովի աշխատանքներին: Թուրքական հեռուստատեսության տվյալներով Դեմիրելը գագաթաժողովում հանդես կգա երկու զեկուցումով: Հիշեցման կարգով նշենք, որ Իսլամական համաժողովի աշխատանքները անց են կացվում տարբեր մակարդակի երեք նիստերով: Ավագ փորձագետների մակարդակով գումարվող նիստերը, որոնք սկսվել էին դեկտեմբերի 2-ին, ավարտվել են դեկտեմբերի 4-ին: Դրանց են հետևել արտգործնախարարների և փոխարտգործնախարարների նիստերը, որոնցում Թուրքիան ներկայացրել է թուրքալեզու հանրապետությունների գծով պատասխանատու պետնախարար Ահաթ Անդիջանը:

Առաջին երկու նիստերը ծառայում են համաժողովի անդամ երկրների ղեկավարների մասնակցությամբ նիստերի պատրաստմանը: Թուրքական թերթերը դեկտեմբերի 8-ին անդրադառնալով այդ նիստերին, մտահոգությամբ արձանագրել են, թե արաբական երկրները հակաթուրքական ճակատ են ստեղծել համաժողովում: Դրանց վկայությամբ այդ երկրների կողմից ընդունվել է երկու բանաձև, որոնցում դատապարտվում է ինչպես Թուրքիայի ներխուժումը Հյուսիսային Իրաք, այնպես էլ թուրք-իսրայելական համագործակցությունը ռազմական բնագավառում:

Դեկտեմբերի 9-11-ը գումարվելու են անդամ երկրների ղեկավարների մասնակցությամբ նիստերը, այսինքն բուն գագաթաժողովը: Դժվար է ասել, նշված բանաձևերը Դեմիրելի համար անակնկալ են, թե ոչ: Համենայն դեպս, նրան Թեհրանում ծանր օրեր են սպասում: Իրաքյան վերջին ճգնաժամն ու ԱՄՆ-ի փաստացի մեկուսացումն այդ ճգնաժամում, թվում է, ավելի է բարդացնում նրա դրությունը: Դեմիրելը գագաթաժողովի աշխատանքներին մասնակցելուց բացի, Իսլամական համաժողովին անդամակցող երկրների ղեկավարների հետ կանցկացնի երկկողմ հանդիպումներ և հինգշաբթի օրը կվերադառնա Անկարա:

Հ. Չ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Թուրքիան և Իսրայելը բանակցում են ռազմական համագործակցության շուրջ

ԱՆԿԱՐԱ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իսրայելի պաշտպանության նախարար Իցհակ Մորդեխայը դեկտեմբերի 8-ին ժամանել է Անկարա: Իսրայելյան աղբյուրների համաձայն, թուրքական իշխանությունների հետ նրա բանակցությունների առանցքը լինելու է երկու երկրների ռազմավարական համագործակցությունը: Ինչպես տեղեկացնում է DPA գործակալությունը, Թուրքիայի և Իսրայելի ռազմական մերձեցումը դեկտեմբերի 7-ին խիստ քննադատության է ենթարկվել Թեհրանում անցկացվող Իսլամական համաժողով կազմակերպության գագաթաժողովում: Գագաթաժողովում իսլամական երկրներին կոչ է արվել վերանայելու իրենց հարաբերություններն Իսրայելի հետ:

Կրկնական ընտրություններն ի հայտ չբերեցին Սերբիայի նախագահին

ԲԵԼԳՐԱԴ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սերբիայում անցկացված կրկնական նախագահական ընտրություններն ի հայտ չբերեցին հաղթողին. այդ հարավսլավական հանրապետության ղեկավարի պաշտոնի յոթ հավակնորդից ոչ մեկը քվեների անհրաժեշտ մեծամասնություն չստացավ կիրակի օրը կայացած քվեարկության ընթացքում: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ նախագահության թեկնածուներ առաջադրած քաղաքական գլխավոր կուսակցությունների (այդ թվում և ընդդիմադիր) ընտրական շտաբները միահամուռ արձանագրում են, որ բացարձակ առաջատարը կառավարող կոալիցիայի նախագահ, Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետության արտգործնախարար Միլան Միլուտինովիչն է: Նա ստացել է քվեների մոտ 43 տոկոսը և մոտավորապես 8 տոկոսով առաջ անցել իր գլխավոր մրցակցից՝ Սերբիայի արմատական կուսակցության ղեկավար Վոյիսլավ Շեշելից:

ՕՏՏԱՎԱ

Խորհրդաժողով նվիրված հակահետևակային ականների համընդհանուր արգելմանը

Այս տարվա դեկտեմբերի 2-4-ը Օտտավայում կայացավ հակահետևակային ականների համընդհանուր արգելմանը նվիրված խորհրդաժողով:

Խորհրդաժողովում Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի նախագահը ողջույնի խոսք է հղել աշխարհի տարբեր երկրների ղեկավարներին, որոնք հակահետևակային ականների համընդհանուր արգելման և ոչնչացման վերաբերյալ համաձայնագիր են ստորագրել, մասնավորապես ականների արգելման միջազգային քարոզարշավին, Կանադայի կառավարությանն ու արտգործնախարարին, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարին, կառավարություններին, որոնք գործունեություն են ծավալել ականների օգտագործումը դադարեցնելու համար, միաժամանակ մոտ 50 երկրների, որոնք դեռևս 14 ամիս առաջ պարտավորվել էին ի կատար ածել այդ գործընթացը, նաև բոլոր այն պետություններին, որոնք պատրաստ են ստորագրելու համաձայնագիրը:

Սույն համաձայնագրով սկիզբ է դրվում այդ զինատեսակի օգտագործման արգելմանը, իսկ հետագայում արտադրության, պահեստավորման և արտահանման վերջնական արգելման վերաբերյալ ձեռք կբերվի պայմանավորվածություն: ԿԽՄԿ-ն այս տարի ծախսել է մոտ 15 մլն դոլար՝ ականների հետ կապված պատահարների օգնության ծրագրերի համար և պարտավորվել շարունակել վիրաբուժական և վերականգնողական ծառայությունները պատերազմի բոլոր զոհերին, ինչպես նաև ուժեղացնել ազգային Կարմիր խաչի և Կարմիր մահիկի ընկերությունների հնարավորությունները ականներից տուժած երկրներում բժշկական և վերականգնողական խնամք ապահովելու հարցում: Համաժողովում կոչ է արվել որպես միջազգային հանրությանը մտահոգող հիմնահարց, պետությունների զենքերի արտադրության հարցը քննության դնել: ԿԽՄԿ-ն շարունակելու է իր աշխատանքը աշխարհի բոլոր տարածաշրջաններում համաձայնագրի ընդունմանն աջակցելու համար:

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հարություն Սամուելյանի գրաֆիկական աշխատանքների ցուցահանդեսը Ռուսական արվեստի թանգարանում

Ռուսական արվեստի թանգարանում բացվել է Հարություն Սամուելյանի գրաֆիկայի եւ դիզայնի աշխատանքների ցուցահանդեսը: Հարություն Սամուելյանը նկարչական կրթություն չի ստացել, սակայն նրա աշխատանքները (հիմնականում մատիտով) բացառիկ վարպետությամբ են արված: Նա կրթությամբ ֆիզիկոս է (գիտական հետազոտությունների հեղինակ), 35 տարեկանում թողել է գիտական աշխատանքը եւ ամբողջովին նվիրվել արվեստին, մասնավորապես կիրառական գրաֆիկայի ոլորտին) եւ նկարելու շնորհը լրացվել է մատերիայի լավ իմացությամբ: Նրա յուրաքանչյուր նկար տիեզերական, փիլիսոփայական խորություն ունի, որը նաեւ լայն մտահորիզոնի, խոր եւ հիմնավոր իմացությունների արդյունք է:

«Շրջապտույտ» եռանկերտ բնանկարում կյանքի սկիզբն է, ընթացքը, վերջը եւ դարձյալ սկիզբը: «Հայկական բնանկարում» ճեղքված, մասերի բաժանված նուռը, միեւնույն է, կյանք է խորհրդանշում, եւ նրա փոխակերպությունը դարձյալ կյանքի խորհուրդ ունի՝ նռան միջից ջուր է հոսում: Այս նկարը Հայաստան աշխարհի կենսունակության եւ հավերժության խորհրդանշանն է. երկիրը, ինչ էլ լինի, ապրելու է, այստեղ է նրա կեցության ծեսը: Չէ՞ որ թիկունքում Արարատն է: «Երկու նուռ» աշխատանքում դարձյալ նուռ-կյանքն է հավերժական շարժման իր շրջապտույտներով եւ փոթորիկներով: Հայելիների մեջ տեղադրված «Տարրեր. օդ, գեներացիա» մատիտանկարի հայելիները առաջացնում են իրական եւ պատկերված հայելիների խաղ, որը հավելյալ իմաստ է տալիս նկարին:

Առանձին շարք են կազմում ծաղրանկարները, որոնցում նուրբ, փիլիսոփայական ժպիտն է իշխում: Ծաղրանկարների շարքի վերջին նկարը կտավի վրա մեծացված եւ տեղադրված է ցուցադրության վերջում, ամփոփելով եւ ծաղրանկարների շարքը, եւ ցուցահանդեսը, ինչպես նաեւ մարդ-բնություն-տիեզերք փոխկապակցվածության արտահայտությունն է: Դա մատերիայի փոխակերպումն է. մարդկային գորշ զանգվածը վեր է ածվում աստղերի:

Հետաքրքիր էին նաեւ ՀՀ զինանշանի գրաֆիկական կատարումը, Երեւանի զինանշանի մրցութային երեք տարբերակները, ինչպես նաեւ պետական պարգեւների մրցութային տարբերակները: Դահլիճի մեջտեղում տեղադրված եւ հեռվից անմիջապես աչքի ընկնող, արծաթափայլ ռազմական տեխնիկայի փոքրիկ նավերը, ինքնաթիռները, դիզայնի յուրահատուկ նմուշներ էին, որոնք Հարություն Սամուելյանի մանկության արձագանքներն էին՝ ստեղծված տարիներ առաջ:

Ցուցահանդեսում առանձին տեղ է հատկացված նամականիշերին: Հայկական նամականիշերի պատմությունը սկսվում է 1992 թ.: Մինչեւ օրս թողարկվել է շուրջ 130 անուն նամականիշ: Հարություն Սամուելյանը «Նամականիշ» պետական ձեռնարկության գլխավոր նկարիչն է եւ ցանկանում է Հայաստանում նամականիշի դպրոց ստեղծել: Այստեղ ներկայացված էին նրա հեղինակած նամականիշերը, որոնք հիացմունք էին առաջացնում եւ թեմայի ընտրությամբ, եւ ձեւավորմամբ, եւ ճաշակով (բազմակողմանի են ներկայացված հայ մշակույթը, պատմությունը եւ ազգային արժեքները): Պատահական չէ, որ հայկական նամականիշերն արդեն ճանաչվել են արտերկրում. դրանք երկարատեւ ու մանրակրկիտ, ընդ որում տարբեր բնագավառների մասնագետների հետ կատարված բազմափուլ աշխատանքների արդյունք են:

Ցուցանմուշների դասավորությունը հրաշալի էր, որը Ռուսական արվեստի թանգարանի տնօրեն, նկարիչ եւ դիզայներ, Հարություն Սամուելյանի գործընկեր Անահիտ Ֆլջյանի վաստակն է (գրաֆիկական դիզայնի ասպարեզում նրանք տարիներ շարունակ միասին են աշխատում): Ցուցահանդեսում մեծ տեղ են զբաղեցնում կիրառական գրաֆիկայի՝ խորհրդանշանների, առեւտրանշանների, ֆիրմային ոճերի, տառատեսակների մշակումները, զանազան տպագիր արտադրանքի՝ գրքերի, ալբոմների, ազդագրերի, բուկլետների, հրավիրատոմսերի նախագծումը, ձեւավորումը եւ նկարազարդումը:

Հայաստանում գրքի մշակույթը դարերի պատմություն ունի, գրքի ձեւավորումը արվեստ է, որի երակն այսօր կտրված է: Հարություն Սամուելյանը հայ գրքի մշակույթը վերակենդանացնողներից է, որի նախագծած եւ ձեւավորած գրքերը, հանդեսները (երկար տարիներ եղել է «Մշակույթ» հանդեսի գլխավոր նկարիչը) հիներին արժանի աշխատանքներ են: Ռուսական արվեստի թանգարանի՝ հավաքածուի ալբոմը, Արկադի Վարդանյանի «20-րդ դարի նախաշեմին» գիրքը, Հայաստանի պատմության թանգարանի անգլերեն ալբոմը, Սամվել Համբարձումյանի աշխատանքների կատալոգը, բազմաթիվ այլ գրքեր, հանդեսներ, որոնց նախագծումը եւ ձեւավորումը, նյութի մատուցումը հրաշալի են արված, դրա վառ ապացույցն են:

Ցուցահանդեսի առիթով բուկլետները տպագրվել են Տիգրան Մեծ հրատարակչությունում, իսկ հրավիրատոմսերը՝ «Ամարաս» տպարանում: Այս ձեռնարկությունները բազմիցս են իրենց բարձր որակով նպաստել Հարություն Սամուելյանի մտահղացումների իրականացմանը:

Ա. Ա.

Լեռնապարի կածանների կարոտով

Գրչակցի խոսք Արտաշես Պողոսյանի հիշատակին

50-ական թվականներին «Գրական թերթում», «Ավանգարդում» երիտասարդ գրողներից ամենից շատ տպագրվում էր Արտաշես Պողոսյանը:

Դեռեւս պետհամալսարանի ուսանող՝ նա արժանացավ գրողների միության ուշադրությանը. քննարկվեց Արտաշեսի «Սահունասար» անտիպ պոեմը, որի մասին դրվատանքի խոսք ասացին մեծ հեղինակություն վայելող Հրաչյա Քոչարն ու Նաիրի Զարյանը:

Արտաշես Պողոսյանը գրականություն եկավ ռազմի դաշտից, արդեն կյանքի որոշակի փորձով ու բանաստեղծական հարուստ պաշարով:

Տարիների ընթացքում նա հրատարակեց տասնյակ բանաստեղծական ժողովածուներ, որոնք հաստատուն էջ ապահովեցին նրան հայ պոեզիայի անդաստանում: Բանաստեղծ լինելուց բացի, Արտաշեսը հրաշալի թարգմանիչ էր: Նրա թարգմանած Տվարդովսկու «Վասիլի Տյորկինը», «Հեռաստանից հեռաստանը», Բլոկի «Սկիթներ», Համզատովի «Լեռնցի աղջիկը», մեր բազմազգ պոեզիայի գոհարներից են: Իզուր չէ, որ թարգմանիչը երկար ժամանակ վայելում էր Տվարդովսկու ջերմ բարեկամությունը: Արտաշեսի բնավորության մեջ շեշտված էին արցախյան հստակ շիտակությունն ու համառությունը, նաեւ՝ համեստությունը: Այնքան համեստ էր, որ երբ այս տարի լրացավ իր ծննդյան 75-ամյակը, գրողների միությունը «մոռացավ», ինքն էլ չհիշեցրեց, որ հոբելյար է:

Կյանքի վերջում ճակատագիրը դաժան խաղ խաղաց նրա հետ. Արտաշեսն այլեւս չէր կարող զբոսնել Երեւանի փողոցներով: Հանդիպել ընթերցողների հետ, այցելել իր ծննդավայրը՝ Արցախ: Ու նա մի տեսակ կտրվեց արտաքին աշխարհից, գրական կյանքից...

Հարազատները պատմում էին, որ նա ամռանը խնդրել է տեսնել Սեւանը, որին «Լեռնաստանի գեղուհին» ու «Երկրային հրաշք» պոեմներն է նվիրել: Նրա ցանկությունը կատարվել է ու բանաստեղծը նայել է «իր օջախի թանկ ակի»՝ Սեւանի կապույտ կոհակներին ու երկար բախծել, մտորել...

Իմ վերջին այցելության ժամանակ Արտաշեսի միակ մտահոգությունը Արցախն էր, իր ծննդավայրը՝ Հադրութի շրջանի Խծաբերդ գյուղը: Երազում էր ինչ գնով էլ լինի, մի անգամ էլ լինել հայրենի գյուղում... Ավա՜ղ... Ինչպես շատ գրողներ, արվեստագետներ, Արտաշեսն էլ ծառի նման բերք ու բարիք տվեց եւ հեռացավ աշնան տերեւի նման՝ անձայն, թեթեւ քամուց...

Հեռացավ մեր սիրելի ընկերը՝ թողնելով սեր ու կարոտ, օջախի կրակ, գեղեցիկ ու ամրակուռ բանաստեղծություններ, պայծառ ու բարի անուն:

Նա երգեց իր հայրենի դաշտերն ու ծփացող արտերը, հասկացավ «ծաղիկների գինն ուշացումով», հիացավ «տանձենիների աշնան ալ ու դեղին խարույկով», համոզվեց, որ «լավ է ապրել կարճատեւ գարունը, քան երկար, ձանձրալի ձմեռը»... Նա իր երգած «հովտի պես եղավ բարի ու ծաղկուն», «լեռնապարի նման խիստ ու համառ»: Ինչ սրտում ուներ՝ «բեմ հանեց կյանքում, իսկ բեմից դուրս երբեք դիմակ չհագավ»: Արտաշես Պողոսյանը կյանքից հեռացավ ու երբեք ծուռ չնայեց աշխարհին: Նա մեզ թողեց սիրո, ափսոսանքի, անկաշառ երազանքների տարիները, որոնցով հպարտանում է կյանքը, ջահելանում է աշխարհը: Նա հեռացավ իր լեռնապարի կածանների անբառ կարոտով... Այդ կարոտը պիտի ապրի նրա ընկերների, հարազատների, ամենից երկար՝ ընթերցողների սրտերում:

ՍՈՒՐԵՆ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

ՓԱՍՏ

Դարավերջի հայկական սենսացիա, թե՞ սովորական բան

Օրերս Երեւանի հանրակրթական դպրոցներից մեկում հայոց լեզվի դասի ժամանակ ուսուցչուհու եւ բարձր դասարանցիների միջեւ տեղի է ունեցել հետեւյալ խոսակցությունը.

Ուսուցչուհի-Երեխաներ, ո՞վ է Կոմիտասը:

Աշակերտ-Կոմիտասը ոչ թե «ով» է, այլ ինչ է...

Ուսուցչուհի-Ինչպե՞ս թե «ինչ» է...

Աշակերտ-Այո, Կոմիտասը էն փողոցն է, որի վրա մենք ապրում ենք:

Ուսուցչուհի-Ո՞վ կասի, երեխաներ:

Աշակերտուհի-Ե՛ս, ես կասեմ... Կոմիտասը գիծ է...

Մեր կողմից առանց որեւէ մեկնաբանության ներկայացվող սույն միջադեպը պատեհ առիթներից է, որ մեր կարծիքն ունենանք մեր դպրոցների իրական վիճակի, ընտանիքներում տրվող դաստիարակության բովանդակության եւ մակարդակի, եւ վերջապես՝ մեր մշակույթի ապագայի նկատմամբ: Ո՞ւր ենք, ընթերցողներ: Կարձագանքե՞ք: Կլռե՞ք:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՀՈՒՇ-ԵՐԵԿՈ

Լուսինեի ձայնը մնաց մեր հոգիներում

«Սա ուղղակի հրաշք է», այսպես բնութագրեցին Լուսինե Զաքարյանի ավարտական քննությունը Ռոմանոս Մելիքյանի անվան երաժշտական ուսումնարանում:

Երգչուհին ուսումը շարունակեց Երեւանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայում: Առաջին մենահամերգը տեղի ունեցավ ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճում: Համերգացանկում տեղ էին գտել «Տեր ողորմեա» եւ «Խորհուրդ խորին» երգերը, որոնց հետեւանքով էլ մամուլը հասկանալի պատճառով չանդրադարձավ նրա անդրանիկ մենահամերգին:

Տարիներ անց երգչուհին ելույթ ունեցավ նաեւ Կոմիտասի ծննդյան 95-ամյակին նվիրված հանդիսությանը, որը տեղի ունեցավ Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճում: Այս անգամ եւս նա կատարեց հոգեւոր երգեր: Ունկնդիրների հոգիները վեհացան: Հոգեւոր երգը սկսում էր արձանագրել իր հաղթահանդեսը:

Իրար հաջորդեցին համերգային շրջագայությունները աշխարհի տարբեր միջօրեականներում, եւ հայ երգարվեստի ամենաինքնատիպ դեմքերից մեկը համընդհանուր ճանաչման արժանացավ:

Երգչուհին անժամանակ հեռացավ կյանքից, սակայն նրա ձայնը հավերժ մնաց մեր հոգիներում: Այդ մեկ անգամ եւս վկայեց նրա ծննդյան 60-ամյակին նվիրված հուշ-երեկոն, որը տեղի ունեցավ Արամ Խաչատրյան համերգասրահում: Երեկոն կազմակերպել էին Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարությունը եւ պետական ֆիլհարմոնիան: Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիայի տնօրեն Լաերտ Մովսիսյանը, բանաստեղծ Լեւոն Միրիջանյանն իրենց ելույթներում արժանին մատուցեցին անզուգական երգչուհուն: Հնչեցին Լուսինե Զաքարյանի ձայնագրությունները, ցուցադրվեց երգչուհուն նվիրված վավերագրական ֆիլմը:

Արտասանությամբ եւ երաժշտական կատարումներով հանդես եկան հանրապետության արվեստի վարպետները:

Հ. Մ.

ՍՓՅՈՒՌՔ

Մարսէյլ. Հայ մշակոյթի շաբաթ

Մարսէյլի հայոց մայր եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 66րդ տարեդարձին առթիւ եւ ի յիշատակ Սրբոց Թարգմանչաց, տեղի «Սահակ-Մեսրոպ» մշակոյթի կեդրոնին մէջ տեղի ունեցած է նկարչական ցուցահանդէս մը՝ նուիրուած Փրովանսի հայ նկարիչներուն: 13 օր տեւած այդ ցուցահանդէսին մասնակցած են Եւա Սրս, Վազգէն Պարոնեան, Յրսարքորս, Ռոբէր Քէօսէեան, Ժան Մեսիֆեան, Ժան Մեսչեան, Ռոպֆա, Սամբուլեան: Նոյն ծիրին մէջ, հոկտեմբերին տեղի ունեցած է «Շարականաց եւ բանաստեղծութեան երեկոյթ» մը, ուր երգած են Անի Եըլմազեան, Կարմէն Չիլինգիրեան, Նուբարիկ Տէր-Սիմոնեան եւ Մուրաս Մերեմենքին՝ ընկերակցութեամբ Սաթենիկ Խուրսոյեանէ, Աննա Սբարցեւյէ, Անի Եըլմազեանէ եւ Նիքոլա Միւնզէ բաղկացած լարային քառեակին:

Փարիզ. Երաժշտական հայկական նուաճումներ

Ֆրանսայի մշակոյթի նախարարութեան կազմակերպած ամենամեայ դաշնակի միջազգային «Grand Concour International Pioni»-ին մրցանքին առնչուած են չորս հայեր: Դասակազմին առընթեր, 9 հոգինոց պատուոյ կազմին մէջ կան 2 հայեր՝ Րաֆֆի Ուրկանճեան (երգեհոնահար, Ֆրանսա) եւ Լիւբա Յարութիւնեան (դաշնակահարուհի, Բելգիա): Իսկ դասական կազմին առընթեր գործող յանձնախումբին մաս կը կազմէ Սվեցլանա Էկանեան (Մոսկուայի Չայովսկիի անուան երաժշտանոցի դափնեկիր): Մրցանքի յայտագիրը կ'ընդգրկէ Գէորգ Էմմիեանի (Զուիցերիա) 15 մրցելիկներէն թիւ 9ն ու 15ը: Կը մնայ մաղթել, որ մրցանակակիրներուն շարքին արձանագրուի հայու մը անունը:

Պոլիս. Միջերգչախմբային համերգ

Պոլսոյ մէջ, հայ մշակութային շաբթուան ձեռնարկներու ծիրէն ներս, վերջերս ծաւալուն համերգով մը ելոյթ ունեցած են պոլսոյ Պեզճեան Սանուց միութեան երգչախումբը (Էսվին Կալիպօլուի ղեկավարութեամբ), Կեսիկ Փաշայի «Զուարթնոց» դպրաց դասի երգչախումբը (Գէորգ Չաղըլճըպոյեանի խմբավարութեամբ), Պէյօղլուի «Լուսաւորիչ» դպրաց դասի երգչախումբը (Յակոբ Սամիկոնեանի խմբավարութեամբ) եւ Ֆերի գիւղի Սրբոց Վարդանանց դպրաց դասի երգչախումբը (Ատրուշան Հալաճեանի գլխաւորութեամբ):

ՅԱՐԹՕՆՔ

ԱԶԳ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հաղթական վերադարձ

Հայաստանի քիքբոքսինգի տղամարդկանց եւ սամբոյի կանանց թիմերի խոշոր հաջողությունը

Հայկական սպորտի համար ոչ լավագույն այս ժամանակներում ամեն օր չէ, որ չեմպիոններ ենք տալիս, ինչն էլ ենթադրում է համապատասխան վերաբերմունք՝ մեր սակավացող մարզական հերոսներին գոնե բարոյապես աջակցելու համար: Այստեղից էլ տոնական-աշխույժ մթնոլորտը մայրաքաղաքի «Զվարթնոց» օդանավակայանում, ուր հավաքվածները հաճելի սպասման մեջ էին՝ չնայած ուշ գիշերին: Մթնոլորտը շիկացնում էր, այսպես ասած, կրկնակի սպասումը, քանի որ չեմպիոնական դափնեպսակով էին օծվել երկու տարբեր մարզաձեւերի ներկայացուցիչներ, որոնք, սակայն, տունդարձի ճամփան էին բռնել միեւնույն ինքնաթիռով:

Հերոսներից առաջինը շարժասանդուղքից իջավ քիքբոքսինգի աշխարհի առաջնությունում հաղթանակած Սուրեն Ղալաչյանը՝ հայտնվելով հայրենակից-գյումրեցիների միշտ ցանկալի շրջապատում:

Դիմավորողների թվում էր նաեւ «Արսենալ» մարզակումբի նախագահ Արիկ Մուրադյանը, մեկն այն էնտուզիաստ անձանցից, ում շնորհիվ հայկական քիքբոքսինգի մասին սկսեցին ընդգծված հարգանքով խոսել նաեւ միջազգային պաշտոնական շրջանակներում: Հարազատի իրավունքով էին ուրախությունը կիսում նաեւ քիքբոքսինգի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Հայկ Ժամկոչյանը, ՕՀՀՈՒ-ի տնօրեն Դերենիկ Գաբրիելյանը, նրա գործընկերները եւ մարզաձեւի զարգացման շահագրգռված մյուս անձինք, Սուրեն Ղալաչյանի մտերիմներն ու հարազատները: Գյումրեցի հաղթաբազուկ դյուցազնը Լեհաստանի Գդանսկ քաղաքում ցնցեց միջազգային ռինգն ու մասնագետներին՝ ավելորդ անգամ հաստատելով «կռվող տղայի» իր բարձր համարումն ու ամենանցանկալի հաջողությանը հասնելով իր մարզական կենսագրությունում:

- Սուրենի վարած լեհական մենամարտերն ամենազոր ուժի եւ ճարպկության յուրատեսակ շքահանդես էին, եզրափակիչից հետո խոստովանեցին մասնագետները, իրավացիորեն նկատելով, որ հիշյալ երկու հատկանիշների միատեղումն, իսկապես, բացառիկ երեւույթ է գերծանր քաշային կարգում:

Սուրեն Ղալաչյան, քիքբոքսինգի աշխարհի չեմպիոն.

- Բազմամյա իմ աշխատանքը, վերջապես, տվեց ցանկալի արդյունք: Հաղթանակս նվիրում եմ համայն հայությանը, որովհետեւ թե՛ բուն Հայաստանում, թե՛ սփյուռքում հավասարապես են ցավում մեզ համար: Առանձնահատուկ ողջույն հայրենակից-գյումրեցիներիս: Շնորհավորում եմ քիքբոքսինգի մեր բոլոր պատասխանատուներին, որոնց ստեղծած ֆեդերացիան ընդամենը երեք տարում միջազգային բարձր ճանաչման հասավ: Գդանսկում անցկացրի չորս հաղթական մենամարտ, որոնցից վերջինը, ուկրաինացի մարզիկի հետ, փայլեց չեմպիոնական ոսկով:

Տիտանական նոր բարձունքներ մաղթենք Սուրեն Ղալաչյանին՝ միաժամանակ արժանին մատուցելով նաեւ աշխարհի առաջնության բրոնզակիր ասպետ հռչակված երեւանցի Արմեն Կոջոյանին: 63,5 կգ կշռող երիտասարդը նույնպես, չնայած ոչ պատկառելի քաշին, հնարավորությունների առավելագույնը դրսեւորեց լեհական ռինգում՝ լիովին արդարացնելով սպասելիքները եւ իրավացիորեն վաստակելով բաց ճակատով իր երկրպագուներին ներկայանալու իրավունքը:

Արման Կոջոյան, աշխարհի առաջնության բրոնզե մրցանակակիր.

- Բրոնզը նույնպես ազնիվ մետաղ է եւ անձամբ ինձ համար շատ մեծ արժեզին ունի: Չմոռանանք, որ աշխարհի առաջնության մասնակիցների թվում էին մոտ 60 երկրներ՝ անհամեմատ ավելի բազմամարդ պատվիրակություններով: Կանադացիները, օրինակ, որ նորեկ չեն քիքբոքսինգում, ասպարեզ էին հանել վեց տասնյակ մարզիկների, եւ նրանց ուրախությանը չափ ու սահման չկար, երբ շահեցին մեկ բրոնզե մեդալ: Լեհաստանում հաղթանակ տանող իմ ճամփան կիսաեզրափակիչում փակեց ղազախ Գասսաեւը, որն էլ հետագայում հռչակվեց աշխարհի չեմպիոն: Այս անգամ ինձ չհերիքեցին ֆիզիկական որակները, բայց պատրաստվում եմ հաջողությունս զարգացնել առաջին պատեհ առիթի դեպքում: Արդեն լավ գիտեմ թերություններս ու ամենագլխավորը՝ ձեռք բերեցի այնքան անհրաժեշտ միջազգային մրցափորձը:

Մեծ տոն է նաեւ սամբիստների համար:

Հարավսլավիայի Նովի Սադ քաղաքում անցկացված աշխարհի կանանց հերթական առաջնությունում այս անգամ անհամեմատ բարձր էր մրցանակների արժեզինը, որովհետեւ կրկնակի դժվարացել էր դեպի մեդալները տանող ճանապարհ հարթելը՝ զուգահեռաբար պաշտոնապես գործող միջազգային երկու ֆեդերացիաների միավորումից հետո: Այն պարզ պատճառով, որ տարիներ ի վեր տարբեր կազմակերպությունների հովանու ներքո հանդես եկող սամբիստուհիներն ուղղակի պատկերացում չունեին միմյանց հնարավորությունների մասին: Եվ, ամեն դեպքում, ավանդույթի ուժին հավատարիմ, Նովի Սադում նույնպես մեդալների ինքնատիպ հրավառություն տվեցին հայաստանցի սամբիստուհիները՝ ի բավականություն հաղթական շուրջպարերին սովոր Լեւոն Հայրապետյանի (որի գլխավորած սամբոյի եւ ձյուդոյի հանրապետական մարզադպրոցն իրավացիորեն կոչում են չեմպիոնական դարբնոց), սպորտսվարչության պետական մարզիչ Բենիկ Շաքարյանի, ուրախության կիզակետում գտնվող աղջիկների ընկեր-բարեկամների ու չնվազող երկրպագուների հոծ խմբերի:

Հարավսլավիայի աշխարհի առաջնությունում մեծահասակների պայքարում երկրորդ եւ երրորդ մրցանակակիրներ դարձան համապատասխանաբար Զոյա Խաչատրյանը եւ Իրինա Բաղդասարյանը: Իրինան եւս մեկ, բայց այս անգամ արծաթե մեդալ նվաճեց երիտասարդների մրցությունում՝ Արեւիկ Կարապետյանի հետ: Այս տարիքային խմբում հաղթանակ տոնեց մեր ամենահանրահայտ ու տիտղոսակիր սամբիստուհին՝ արտաշատցի Գոհար Գեւորգյանը, 3-րդ մրցանակակիր դարձավ Նեկտար Ավետիսյանը: Իսկ պատանեկան տարիքի մեր աղջիկներից արծաթե եւ բրոնզե մեդալների արժանացան Քրիստինե Նաջարյանը եւ Ալլա Ավագյանը:

Մի խոսքով, թիմի գրեթե բոլոր անդամներն անմասն չմնացին մեդալներից. բացառիկ երեւույթ ամեն մի մարզաձեւի համար, որը Հայաստանի հավաքականին 2-րդ պատվաբեր տեղը բերեց երիտասարդների մրցությունում եւ աղյուսակի 6-րդ հորիզոնականը՝ ընդհանուր հաշվարկում:

Նման ձեռքբերումների համար արժե, որ ինքնաթիռում սկսված գլխապտույտը շարունակվի նաեւ ներքեւում՝ հայրենի հողի վրա... «Հետվայրէջքային» մեր ճեպազրույցում ահա թե ինչ ասաց Լեւոն Հայրապետյանը.

- Մեր աղջիկների ելույթը գնահատում եմ լավ՝ գերազանցի փոխարեն, քանի որ, ճիշտ է, ութ մեդալ նվաճեցինք, բայց միայն մեկն է ոսկե: Գուցե թե դա գալիս է նրանից, որ շատ ենք երես առել՝ 91-ից սկսած մեդալների ոսկե հրավառություններ տալով ամենաներկայացուցչական ստուգատեսներում: Ինչեւէ, երբ մրցանակների քանակով այլեւս դժվար է զարմացնելը, ապա հաճելի անակնկալ է մեր սամբոյի աշխարհի մարդկանց սպասում առաջիկայում: Կստեղծվի մարզաձեւի հանրապետական միասնական մեկ ֆեդերացիա՝ գործող երկուսի փոխարեն, ինչից, հասկանալի է, կշահի միմիայն հայկական սամբոն: Հարավսլավիայի աշխարհի առաջնության գլխավոր նվաճումն էլ հենց անջատ գործող միջազգային երկու ֆեդերացիաների միավորումն էր, իսկ լավ օրինակը միշտ էլ վարակիչ է: Իմ երախտագիտությունն եմ հայտնում փոխնախարար Իշխան Զաքարյանին, որը ըմբռնումով մոտեցավ սամբոյի պրոբլեմներին: Նախապատրաստական բոլոր հարցերում մեզ ընդառաջեց նաեւ ամենահաս Դերենիկ Գաբրիելյանը:

«ՍՊՈՐՏ» ՍՄ

ԼՈՒՐԵՐ

Ռ. Վահանյանի վերջին փորձամրցումը

Գրոսմայստեր Ռաֆայել Վահանյանը վերջին փորձամրցումն անցկացրեց Գրոնինգենում սկսվող աշխարհի շախմատի առաջնությունից առաջ: Քյոլնի «Փորց» ակումբի կազմում երեւանցին հերթական երկու պարտիաները խաղաց Գերմանիայի թիմային առաջնությունում: Վահանյանի մրցակիցն էր Շվեյցարիայի հավաքականի երկրորդ խաղատախտակ, գրոսմայստեր Ժոզեֆ Գալագերը: Հոլանդիա մեկնելուց մի քանի ժամ առաջ Ռաֆայելը հեռախոսով մեզ հայտնեց, որ երկու պարտիան էլ ընթացել են անհաշտ պայքարում, բայց ավարտվել են ոչ-ոքի:

Վահանյանը, ինչպես եւ անցյալ տարի, առանց պարտության է անցկացնում Գերմանիայի բունդեսլիգայի առաջնությունը: Ճիշտ է, այս անգամ գերակշռում են ոչ-ոքիները. մեր հայրենակիցն առայժմ անցկացրած վեց հանդիպումներից մեկում հաղթել է, հինգը՝ ավարտել հաշտությամբ:

Երեկ Ռաֆայել Վահանյանը ժամանեց Գրոնինգեն: Գ. Հ.

Վերջին տուրից առաջ

Միջազգային շաշկու Հայաստանի առաջնությունում աղյուսակը կրկին գլխավորում է Վաչիկ Մուրադյանը, որը, ոչ-ոքի ավարտելով 12-րդ տուրի իր հանդիպումը, վաստակել է 10,5 միավոր: Առաջատարից ընդամենը կես միավորով է հետ մնում Գեւորգ Բազոյանը: Երրորդ տեղում ընթանում է Սուրեն Անտոնյանը. նա ունի 8 միավոր: Հայաստանի բազմակի չեմպիոնուհի Նունե Վարդանյանի արդյունքն է 7,5 միավոր:

Հանրապետական առաջնության ավարտին մնացել է մեկ տուր:

Լավագույնը կրկին Արմեն Մարտիրոսյանն է

Թեթեւ ատլետիկայի հանրապետական ֆեդերացիայի գիտամեթոդական եւ օրացուցային հաշվետու կոնֆերանսում երկրորդ տարին անընդմեջ Հայաստանի լավագույն թեթեւ ատլետ ճանաչվեց գյումրեցի եռացատկորդ Արմեն Մարտիրոսյանը: Մարզիկին եւ նրա մարզիչ Հովհաննես Ստեփանյանին ֆեդերացիան պարգեւատրեց թանկարժեք նվերներով:

Նվերներ ստացան նաեւ արտաշատցի 19-ամյա հեռացատկորդ Վաչիկ Սահակյանը, որն այս տարի լրացրեց սպորտի վարպետի նորման, եւ նրա մարզիչը՝ Գրիգոր Սիմոնյանը:

Առաջին փուլում՝ չորրորդ տեղ

Ֆրանսիայում անցկացված ֆրիստայլի աշխարհի գավաթի խաղարկության առաջին փուլում Հայաստանի ներկայացուցիչ Արմեն Ռաֆայելյանը մոգուլ մրցաձեւից 7.6 մասնակիցների մեջ գրավեց 4-րդ տեղը: Նա վաստակեց 26,24 միավոր, միայն մի փոքր զիջելով մրցումների հաղթող Հեմերին (Ֆրանսիա), որի արդյունքն է 26,95 միավոր: Ռաֆայելյանը նույնիսկ առաջ թողեց օլիմպիական չեմպիոն Բրասսարդին (Կանադա):

Ավելացնենք, որ Ռաֆայելյանը արդեն թողել էր սպորտը, եւ մարզումները վերսկսել է երկու տարվա ընդմիջումից հետո: Նա այժմ ապրում եւ մարզվում է ԱՄՆ-ի Սքվո Վելլի քաղաքում:

Ազատամարտիկի հուշամրցաշարը

Ըմբշամարտի հանրապետական դպրոցում (տնօրեն՝ Նորայր Մուսեղյան) անցկացվեց զոհված ազատամարտիկ, դպրոցի նախկին սան Հակոբ Գասպարյանի հուշամրցաշարը, որին մասնակցեցին 17-20 տարեկան ազատ ոճի ըմբիշներ: Մրցումներում հանդես եկան Հայաստանի տարբեր մարզերի 12 թիմերի 120 մարզիկներ:

Հուշամրցաշարում, ըստ քաշային կարգերի, հաղթողներ դարձան Ավետիք Վարդանյանը (49 կգ, Երեւան), Գոռ Մելքոնյանը (52 կգ, Գյումրի), Արման Շառոյանը (56 կգ, Երեւան), Արման Կարապետյանը (60 կգ, Գառնի), Վահան Մկրտչյանը (65 կգ, Երեւան), Արթուր Դանիելյանը (70 կգ, Երեւան), Վահան Դանիելյանը (76 կգ, Վանաձոր), Արթուր Պետրոսյանը (83 կգ, Երեւան), Գերասիմ Բաղդասարյանը (95 կգ, Մարտունի), Մամիկոն Անանյանը (115 կգ, Երեւան):

Անկե Հուբերի անսպասելի հաղթանակը

Գերմանիայի Ֆրանկֆուրտ քաղաքում ավարտվեց թենիսի ներկայացուցչական մրցաշարը, որին մասնակցում էին աշխարհի ուժեղագույն ութ մարզուհիներ:

Թենիսիստուհիները նախ երկու խմբերում մրցեցին շրջանային մրցակարգով: Խմբերում հաջող հանդես եկած մարզուհիները այնուհետեւ վիճարկեցին հաղթողի կոչումը:

Եզրափակիչում հանդիպեցին աշխարհի թիվ 1 ռակետ Մարտինա Հինգիսը (Շվեյցարիա) եւ Անկե Հուբերը (Գերմանիա): Շատերի համար անսպասելիորեն հանդիպումը շահեց եւ գլխավոր մրցանակին արժանացավ Հուբերը:

Ավելացնենք, որ մրցումների մրցանակային հիմնադրամը 1,6 միլիոն դոլար էր:

1997-ի Եվրոպայի լավագույնները

«ՖԻԲԱ բասկետբոլ» ամսագրի ավանդական հարցման արդյունքներով Եվրոպայի լավագույն բասկետբոլիստ է ճանաչվել Հարավսլավիայի հավաքականի եւ իսպանական «Բարսելոն» ակումբի պաշտպան Ալեքսանդր Ջորջեւիչը: Նա 193 միավոր է հավաքել: Ընդամենը երկու միավորով է հետ մնում ամերիկացի Դեյվիդ Ռիվերսը («Օլիմպիակոս» Հունաստան, «Տիմսիստեմ» Իտալիա): Եռյակը եզրափակում է Իտալիայի հավաքականի եւ «Տիմսիստեմի» խաղացող Կառլտոն Մայերսը:

Իսկ ահա թե ինչպիսին է Եվրոպայի լավագույն քան բասկետբոլիստների ցուցակը. 4. Դեյան Բոդիրոգա (Հարավսլավիա, «Ռեալ» Իսպանիա)՝ 94 միավոր, 5. Արթուրաս Կառնիշովաս (Լիտվա, «Բարսելոն», «Օլիմպիակոս»)՝ 76, 6. Դրազան Տառլաչ (Հարավսլավիա–Հունաստան, «Օլիմպիակոս»)՝ 69, 7. Պետար Նաումովսկի (Մակեդոնիա, «Էֆես Պիլսեն» Թուրքիա)՝ 67,5, 8. Ժելկո Ռեբրաչա (Հարավսլավիա, «Բենետտոն», Իտալիա)՝ 62, 9. Դիլեյնի Ռադդ (ԱՄՆ, «Վիլերբան» Ֆրանսիա)՝ 53, 10. Մարկո Միլիչ (Սլովենիա, «Օլիմպիա», «Ֆենիքս Սանզ» ԱՄՆ)՝ 39, 11. Օդեդ Կատաշ (Իսրայել, «Մակկաբի»)՝ 37, 12. Պրեդրագ Դանիլովիչ (Հարավսլավիա, «Կինդեր»)՝ 33,5, 13. Պանայոտիս Ֆասուլաս (Հունաստան, «Օլիմպիակոս»)՝ 22, 14. Էֆթիմիս Ռենցիաս (Հունաստան, ՊԱՕԿ, «Բարսելոն»)՝ 18, 15. Ալբերտո Էրրերոս (Իսպանիա, «Ռեալ»)՝ 17, 16. Միխայիլ Միխայլով (Ռուսաստան, «Ռեալ»)՝ 16, 17. Դոմինիկ Ուիլկինս (ԱՄՆ, «Տիմսիստեմ»)՝ 13, 18. Հենրի Ուիլյամս (ԱՄՆ, «Բենետտոն» Իտալիա)՝ 13, 19. Գրեգոր Ֆուչկա (Իտալիա, «Ստեֆանել», «Տիմսիստեմ»)՝ 9,5, 20. Վասիլի Կարասյով (Ռուսաստան, «Էֆես Պիլսեն», «Ալբա» Գերմանիա)՝ 9:

ԱԶԳ **Օրվա հետքով**

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՑ

Ֆրանսիան եւ Արեւմուտքը ընդունեցին Հայաստանի վարչապետին

Սկիզբը էջ 1

Հաջորդ օրն իսկ վարչապետ Քոչարյանին եւ հայ գործարարներին հյուրընկալեցին CNPF-ում՝ Ֆրանսիայի ձեռնարկատերերի Ազգային խորհրդում: CNPF-ի փոխնախագահ Միշել Ֆրեյշի ելույթն ամբողջությամբ հարցադրումներից էր կազմված՝ հիմնականում ակնկալելով վարչապետի կողմից սեփականաշնորհման ընթացքի եւ կապիտալ ներդրումների հուսալիության խնդիրների լուսաբանումը: Պրն Ֆրեյշը չթաքցրեց, որ վեցօրյա այցի ընթացքում Ռ. Քոչարյանին սպասում է 2 կարեւոր խնդրի քննարկում. քաղաքական, որն, անշուշտ, կապված կլինի Ղարաբաղի խնդրի հետ, եւ տնտեսական՝ Հայաստանում ֆրանսիական ներդրումների հետ: Սակայն, ըստ CNPF-ի փոխնախագահի, վերջինս մեծամասամբ կախված կլինի երկու գործոնից՝ ոչ միայն շրջանի կայունությունից ու Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի կողմից Հայաստանի ապաշրջափակումից, այլեւ օտարերկրյա կապիտալի համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծելուց: Իհարկե, նշվեց նաեւ, որ որոշ ծրագրեր արդեն բանակցությունների փուլում են, իսկ կան բնագավառներ, ուր արդեն իսկ համագործակցում են: Իր հերթին, Ռոբերտ Քոչարյանն ավելացրեց, թե նման փոքր ու միջին ձեռնարկությունների թիվը հասնում է 39-ի: Իհարկե, դա բավարար համարվել չի կարող: Վարչապետը, որպես կարեւոր ներուժ ընդգծեց արդյունաբերության մեջ առկա նյութատեխնիկական բազան եւ կադրային բարձր պատրաստվածությունը: Հատկապես ընդգծվեցին քիմիական, էլեկտրատեխնիկական, գունավոր մետաղների, ոսկու արտադրությունների ոլորտները: «Հայաստանի ֆիսկալ խնդիրները կառավարելի են, իսկ տնտեսությունը կանխատեսելի», ասաց վարչապետը եւ ընդհանրացնելով հայտնեց. «Հայաստանում այսօր շատ լավ փող աշխատելու հնարավորություն կա»: Որպես ապացույց ասվածի, նա հավաստիացրեց անվտանգ տնտեսական գործունեություն ծավալելու երաշխիքների ապահովումը:

Ռ. Քոչարյանը մի անգամ եւս ընդգծեց, թե Հայաստանի կառավարությունը շեշտը դնում է ներդրումային սեփականաշնորհման վրա, իսկ վաուչերային սեփականաշնորհումից այժմ անցում է կատարվում միասնական սեփականաշնորհման:

Վարչապետը չթաքցրեց, թե ինքը շահագրգռված է, որ Երեւանում կառուցվող Անդրկովկասի մեջ եզակի «Զվարթնոցի» բեռնահամալիրից օգտվեն նաեւ Ֆրանսիայի գործարարները: Ավելին, հույս հայտնեց, թե «Հայկական ավիաուղիներում» սպասվելիք բարեփոխումների շրջանակում ընդունելի տարբերակ է ֆրանսիական օդանավերի լիզինգով օգտագործումը: Իհարկե, հիշատակվեց նաեւ, թե «Թոմսոն», «Ալկատել» եւ «Կաստել» ընկերություններն արդեն իսկ աշխատանքներ են տանում Հայաստանում, բայց այդ շրջանակն էլ ավելի պետք է լայնացնել: Վարչապետը հավաստիացրեց, թե մինչեւ տարեսկիզբ կընդունվեն նաեւ նոր օրենքներ, որոնք կդյուրացնեն օտարերկրյա ներդնողների գործունեությունը՝ ապահովելով համապատասխան իրավական դաշտ: «Այսօր Հայաստանը բիզնեսի համար շատ լավ պայմաններ ունի: Կարող է ուշանալ, եթե շատ մտածել», հայտարարեց Քոչարյանը, դիմելով դահլիճում նստած ֆրանսիացի գործարարներին:

Այնուհետեւ սկսված բանավեճն ըստ էության չստացվեց, քանի որ հայերենից ֆրանսերեն տեխնիկական տերմինների թարգմանությունը ձախողվեց, որի արդյունքում հայ նախարարները ցույց տվեցին իրենց անգլերենի իմացությունը: Համենայն դեպս, հայ գործարարներից մեկի վկայությամբ, ֆրանսիացի ներդնողը նման բարեմասնությունից ամենեւին ոգեւորվելու առիթ չպետք է ունենար: Ամեն դեպքում, դրան հետեւած ճաշի ընթացքում Ռ. Քոչարյանը մի դիպուկ արտահայտություն թույլ տվեց. «Բռնեք Հայաստանի աստղը, որը ձեզ երջանկություն կբերի», որից հետո ՀՀ արդյունաբերողների եւ գործարարների միության անունից ոսկե հուշամեդալ հանձնվեց պրն Կաստելին: Նրա ընկերությունն արդեն 15 մլն դոլարի ներդրում է կատարել Հայաստանում խմիչքների արտադրության մեջ, համագործակցելով «Սիլ Գրուպ» ընկերության հետ: Կաստելը դարձավ նաեւ ՀՀ արդյունաբերողների եւ գործարարների միության պատվավոր անդամ:

Օրվա երկրորդ կեսին վարչապետը հանդիպումներ ունեցավ Ֆրանսիայի առեւտրաարդյունաբերական պալատում, «Ալկատել» ընկերությունում, ինչպես նաեւ կարճատեւ զրույց ունեցավ էկոնոմիկայի նախարար Դոմինիկ Ստրոս-Կանի հետ նրա նստավայրում: Երեկոյան հայկական եկեղեցում հանդիպում հայ համայնքի հետ, իսկ վաղը ավելի հագեցած ծրագիր՝ հանդիպումներ Ժակ Շիրակի, Լեոնել Ժոսպենի, Ռընե Մոնորիի հետ:

Վախճանվել է ամերիկահայ հայտնի գյուտարարը

ՆՅՈՒ ՋԵՐՍԻ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 92-տարեկան հասակում վախճանվել է հայտնի գյուտարար Լութեր Սինջյանը, որի շնորհիվ մեծ փոփոխություններ են կատարվել ամերիկացիների առօրյա կյանքում, հաղորդում է «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը, վկայակոչելով Նյու Ջերսիում լույս տեսնող «Դեյլի նյուզ» օրաթերթը: Նրան անվանում էին երկրորդ Թոմաս Էդիսոն: Սինջյանի զանազան բնագավառներում պատենտված ավելի քան 200 գյուտերից այսօր բոլորն են օգտվում: Թերթը կարեւորում է այդ գյուտերից հատկապես երկուսը՝ բանկային գործառնությունների ավտոմատ հաշվապահական սարքավորումները եւ լուսանկարչական գործիքների դիտակենտրոնացումը ֆոկուսի մեջ դնելը: Սինջյանը հորինել է նաեւ թռիչքի պատրանք ստեղծող առաջին սարքավորումը, որը Երկրորդ աշխարհամարտում օգտագործվել է ամերիկացի օդաչուներին մարզելու նպատակով, ինչի շնորհիվ փրկվել է հազարավոր օդաչուների կյանքը: «Այս հայ գաղթականը իր կյանքը 7 տարեկանից ի վեր ապրեց գյուտարարությամբ», գրում է թերթը, տեղեկացնելով, որ Սինջյանի վերջին պատենտը բարելավել է երաժշտական գործիքների պատրաստման համար գործածվող փայտի անդրադարձը (ռեզոնանսը):

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արտաքին գործերի նախարարությունը տեղեկացնում է, որ ԱՄՆ-ի զանգվածային լրատվամիջոցներում 1998 թ. վեցամսյա /հունիս-դեկտեմբեր/ աշխատանքային փորձ ձեռք բերելու նպատակով՝ Վաշինգտոնում գործող **«Alfred Friendly Press»** ընկերությունը հրավիրում է անգլերեն լեզվի իմացությամբ, ոչ պաշտոնական տպագրական մամուլում նվազագույնը 3 տարվա մասնագիտական փորձ ունեցող եւ ներկայումս թղթակցող լրագրողներին: Ուղեւորության, ինչպես նաեւ կենսաթոշակի տեսքով բնակության եւ կենցաղի հետ կապված ծախսերը հոգալու է հրավիրող ընկերությունը:

Վերը նշված պայմաններին համապատասխանող անձինք մինչեւ դեկտեմբերի 24-ը կարող են դիմել արտաքին գործերի նախարարության հասարակայնության հետ հարաբերությունների դեպարտամենտ:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 56-25-43 հեռախոսահամարով:

Վ Ա Ճ Ա Ռ Վ Ո Ւ Մ   Ե Ն

1. Կղմինդր կավից պատրաստված, արտասահմանյան, 200 քմ, 1 քմ 25 դոլար
2. Շարժական ջրի պոմպ ГАЗ 2410 շարժիչով, 1 հատ, 750.000 դրամ:
3. Թխվածքաբլիթ թխող ավտոմատ АП-50, արտադրողականությունը 1 ժամում 800 հատ, 1 հատ, գինը՝ 2 մլն դրամ:
4. Սառույց պատրաստող գեներատոր (բարերի, ռեստորանների համար) «ТОРОС-2», 220 վ, արտադրողականությունը 40 կգ/օր, 2 հատ, գինը՝ 800.000 երկուսի համար:
5. Ճաշասենյակի կահույք խոլի հետ ЭРА-4, էստոնական, 1.500.000 դրամ:
6. Մետաղյա կրպակ-խանութ 2 հատ, 2,0x2,60x2,50 մ չափերով, մեկ հատի արժեքը 450.000 դրամ:

Զանգահարել 24-86-05, 44-52-76

ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ

փոշեկուլների եւ միքսերների վերանորոգման պատվերներ:

Հեռ.՝ 643054

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան

(Դավիթաշեն, II թաղամաս, 3-րդ շենք, բն. 4):

Զանգահարել 72-89-83

ADANA
COMMERCIAL BANK

ԻՆՉՊԵՍ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«Ադանա» բանկը հայտարարում է Հայաստան շտապ փոխանցումներ կատարելու ասպարեզում ծառայությունների ոլորտի ընդլայնման մասին: Այսուհետ 24 ժամվա ընթացքում ձեզ կարող են փոխանցումներ կատարել աշխարհի ցանկացած կետից եւ գործնականորեն Ռուսաստանի բոլոր տարածաշրջաններից՝ «Ադանա» բանկի, «Կրեդիտ-Մոսկվա» բանկի եւ Ռուսաստանի Արտաքին առեւտրի բանկի (Վնեշտորգբանկ) մասնաճյուղերի թղթակցական ցանցի միջոցով:

Մոսկվայից եւ Սանկտ Պետերբուրգից դրամական փոխանցումների իրականացման տոկոսադրույքը՝ 1%: Ռուսաստանի տարածաշրջաններից տոկոսադրույքը՝ 1% կամ առնվազն 10 դոլար:

Ձեզ սպասում ենք հետեւյալ հասցեներով՝

Մոսկվայում՝ «Կրեդիտ-Մոսկվա» ԲԱԲ
Մոնետչիկովսկի 6-րդ նրբանցք, 8 (մետրոյի «Պավելեցկայա» կայարան): Հեռ. 237-55-93, 233-42-43
Սանկտ Պետերբուրգում՝ «Կրեդիտ-Մոսկվա», «Սանկտ-Պետերբուրգսկի» մասնաճյուղ
Սադովայա փող., 54 (մետրոյի «Սադովայա» կայարան):
Հեռ. 310-19-67, 310-13-69
Երեւանում՝ «Ադանա» բանկ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երեւան, Նալբանդյան 5:
Հեռ./Ֆաքս՝ +(885)39 07157, +(885) 2 585980
Տելեքս՝ (64) 243340 ADANA SU

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԲԱՆԿԻ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

Սանկտ-Պետերբուրգ, Բոլշայա Մորսկայա փ. 29	հեռ. (812)	312-78-00
Բլագովեշչենսկ, Սովետսկիյ նրբ. 65/1	հեռ. (4162)	42-10-47
Խաբարովսկ, Մոսկովսկայա փ. 7	հեռ. (4212)	33-58-13
Վիբորգ, Կրեպոստնայա փ. 16	հեռ. (81278)	2-53-02
Նախոդկա, Շկոլնայա փ. 19	հեռ. (42366)	4-69-71
Նովոռոսիյսկ, Սովետների փ. 47	հեռ. (86134)	5-74-14
Սոչի, Կարլ Լիբկնեխտի փ. 10	հեռ. (8622)	92-73-35
Կրասնոյարսկ, Լենինի փ. 143	հեռ. (3912)	21-85-29
Իրկուտսկ, Սվերդլովի փ. 40	հեռ. (3952)	24-16-72
Ստավրոպոլ, Կոմինտերնի փ. 7	հեռ. (8652)	26-17-54
Կալինինգրադ, Բոլնիչնայա փ. 5	հեռ. (0112)	34-05-00

Կ Ա Դ Ա Ն Մ կենտրոնը
Բաց հասարակության ինստիտուտի
օժանդակության հիմնադրամի
օժանդակությամբ

ՊԼԱԿԱՏԻ
առաջին ազգային մրցույթ-ցուցահանդեսին եւ
Դմիտրի Շոստակովիչի ստեղծագործությունների
ՀԱՄԵՐԳԻՆ Հայաստանի ազգային օպերայի կամերային
երգչախմբի եւ Հայաստանի պետական կամերային
նվագախմբի մասնակցությամբ,
նվիրված
մարդու իրավունքների
պաշտպանության
միջազգային
օրվան

1997 դեկտեմբերի 10
Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տուն
սկիզբը՝ 17:00

ԳՆՈՒՄ ԵՆՔ

Միայն ծագման փաստաթղթերով:
- **Սեւ մետաղի ջարդոն եւ թափոն min 100 տ., 1 տ. արժեքը մինչեւ 35 դոլարին համարժեք դրամ:**
- **Ալյումինի ջարդոն եւ թափոն min 1 տ., 1 տ. արժեքը մինչեւ 800 դոլարին համարժեք դրամ:**

Հեռ.՝ 58-39-96, 52-49-68, 46-09-61

ԿՈՐԵԼ Է
«ԹՈՎԻՉ»
ՍՊԸ
կլոր կնիքը:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը՝ 10-16, 58 33 26 ժամը՝ 18-23

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ: ☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur):

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 721. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության 8. 12. 1997. Գինը՝ 100 դրամ